

วารสาร
ประวัติศาสตร์
ธรรมศาสตร์

THE THAMMASAT

**JOURNAL
OF
HISTORY**

ปอดานใต้ปอดานะ: ชาติพันธุ์วรรณาย้อนมองดู
ตัวเองของ “เควีย์ร์มุสลิม” และความทรงจำวัยเด็ก
ในโรงเรียนสอนศาสนา

Pondan under the Pondok: Reflexive
Ethnography of “Queer Muslim” and Childhood
Memories in the Religious School

สมัคร์ กอเซ็ม
samak kosem

นักวิจัยประจำสมาคมวิจัยชายแดนอุษาคเนย์
(SEABORS)

E-mail: samakkosem@gmail.com

บทความนี้ผู้เขียนได้บรรยายในเสวนาภายใต้ชื่อหัวข้อ “Queerness under the Pondok”: Bromance and Homosociality in Thai Islamic School” ณ ศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองท่านที่กรุณาช่วยอ่านและเสนอให้ปรับแก้ไขบทความที่ตีพิมพ์ ขอขอบคุณ Yoko Hayami และ Mario Lopez สำหรับโอกาสในการแลกเปลี่ยนในประเด็นนี้ให้แก่ผู้เขียนเป็นครั้งแรกที่เกี่ยวข้อง และขอบคุณอาจารย์ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี Arnika Fuhrmann และ Andrew Johnson สำหรับข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อบทความ และขอขอบคุณน้องโป่ง ปาณัสม์ ที่คอยช่วยอ่านตรวจร่างบทความอย่างละเอียด

บทคัดย่อ

งานศึกษานี้ต้องการเริ่มต้นบทสนทนาเกี่ยวกับประเด็นเรื่องรักร่วมเพศในศาสนาอิสลามผ่านเส้นแบ่งทางเพศที่ปรากฏชัดในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามผ่านความคิดว่าด้วย “ความเป็นพี่น้อง” กันในอิสลามซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน โดยยังคงนิยามตัวเองในหลากหลายลักษณะ เช่น ชายแท้ เกย์ และกะเทยของวัยรุ่นชายมุสลิมเพราะการสัมผัสกายของผู้ชายด้วยกันเองทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจระหว่างกัน เพราะศาสนานับญูดีห้ามไม่ให้แตะเนื้อต้องตัวเพศตรงข้ามและช่วยหันเหความรู้สึกผิดบาปของตนต่อความคิดทางศาสนาพวกเขาจึงตีความหลักการทางศาสนาที่เกี่ยวกับเรื่องร่างกายและเพศวิถีใหม่เพื่อรองรับแรงปรารถนาทางเพศของตัวเอง บทความนี้จึงสะท้อนความพรั่เลือนการนิยามความสัมพันธ์แบบชายกับชายในโรงเรียนที่ศาสนามีบทบาทและอิทธิพลต่อการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมและทางเพศ วัฒนธรรมรุ่นพี่รุ่นน้องที่เอื้อให้เพศวิถีสั้นไหลและนิยามไปหลายรูปแบบ งานศึกษานี้ใช้วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาเชิงสะท้อนย้อนคิดจากประวัติชีวิตของตัวเองศึกษาเอง งานชิ้นนี้จึงมีส่วนสำคัญต่อการรื้อฟื้นเอาความทรงจำทางเพศขึ้นมาเพื่อตอบคำถามประเด็นเรื่อง “รักร่วมเพศในศาสนาอิสลาม” การตีตราบาปการสำนึกผิดการกดทับอารมณ์ความใคร่และการสูญเสียตัวตนจากการถูกนิยามทางศาสนาโดยเฉพาะเรื่องร่างกายและเพศสภาพ โดยเฉพาะวิธีการที่ศาสนาเข้ามาจัดการกับร่างกายและเพศสภาพจากการตีความจากตัวบทหลักการทั้งจากในคัมภีร์และคำสอนอิสลามร่างกายกับเพศสภาพที่ถูกสร้างบรรทัดฐานท้ายที่สุดกลายเป็นเพียง “พวกผิดเพศที่ถูกสาปแช่ง” และการถูกผลิตซ้ำด้วยความคิดชั่วคราวจากวาทกรรมทางศาสนาว่าด้วยร่างกายบทความนี้ใช้แนวคิดหลักเรื่อง “homosociality” พยายามสะท้อนการทำงานเชิงโครงสร้างของศาสนาที่มีต่อเพศวิถีและร่างกายการใช้คำอธิบายที่ดีความเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศของผู้ปฏิบัติการการเปิดเสียงให้เล่าเรื่องที่สังคมมุสลิมมักไม่ยอมรับว่าเกิดขึ้นมีตัวตนและถูกทำให้เป็นความพรั่เลือนเมื่อเอ่ยถึงเพศที่สามในบริบทของศาสนาอิสลามและต้องการเสนอถึงความลักลั่นยกย่อนของความคิดรากฐานนิยมอิสลามต่อเรื่องเพศสภาพในปัจจุบัน

คำสำคัญ: เคเวียร์ โบรมานซ์ เกย์มุสลิม ความทรงจำ ชาติพันธุ์วรรณาแนวมองย้อนดูตัวเอง

Abstract

This study creates a reflexive dialogue on homosexuality and Islamic culture through an exploration of gender boundaries in an Islamic school in Nonthaburi province. I focus on the practice by many Muslim male students of “len pheuan,” a term signifying same-sex sexual activities among their peers. Via same-sex skinship and bodily touch, they create a sense of “brotherhood” without violating religious piety. I propose an ideology amongst young Muslim men that interprets religious practices on bodily principles in order to make them feel less guilty and sinful towards their sexual desire. This paper reflects this ambiguous definition of (male) same-sex relationships under the paradigm of Islamic schooling (pondok). This constructed “bromance” highlights the fluidity of sexuality and its diverse dynamics. This study employs a reflexive ethnographic approach, drawing upon my own experience and life history from when I was twelve years old to answer critical and sensitive questions of Muslim homosexuality through the experiences of rebellion, atonement, hidden desire and loosing of the self under a religious discourse and textual interpretation focused upon concepts of the body and sexuality in the Qur-an and Islamic morality. This paper, therefore, utilizes the main concepts of homosociality to explain the context of socio-cultural and sexual relations by opening the space for gay Muslim voices which have heretofore been hidden and regarded as absent in Islamic fundamentalism in Thai society.

Keywords: Queer, Bromance, Gay Muslim, Memory, Reflexive Ethnography

1. บทนำ

กลางภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ช่วงแรกของการเข้าเรียนของอิสหมัยเขาอายุ 12 ปีเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ในโรงเรียนที่แต่เดิมเปิดสอนแบบปอเนาะ¹ ที่สอนศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว ในปีนั้นเป็นปีแรกที่โรงเรียนเปิดสอนแบบหลักสูตรบูรณาการที่เรียนทั้งศาสนาและสามัญควบคู่กัน นักเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามแห่งนี้จึงมีสัดส่วนนักเรียนสายปอเนาะมากกว่าและเป็นปีแรกที่มีนักเรียนหญิงเข้ามาเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาแห่งนี้ แต่มีการแบ่งแยกพื้นที่ชัดเจนระหว่างหญิง-ชายโดยนักเรียนหญิงอยู่หอพักด้านนอกโรงเรียน วัฒนธรรมการใช้ชีวิตของนักเรียนจึงมีเฉพาะนักเรียนชายที่อาศัยอยู่ด้วยกันในโรงเรียนคล้ายกับโรงเรียนกินนอนทั่วไป นักเรียนอาศัยอยู่ในปอเนาะด้วยกันห้องละ 2 คนโดยมีบริเวณห้องน้ำและที่อาบน้ำที่ใช้ร่วมกันในเขตที่พัก ในตอนแรกที่อิสหมัยเข้ามาเรียนที่นี่เขาพักร่วมกับเพื่อนในวัยเดียวกันแต่ต่อมาเขามีรุ่นพี่ในระบบปอเนาะมาชวนให้ไปพักด้วยกันจนในปลายปีนั้นที่เขาเข้ามาเรียนเป็นปีแรกอิสหมัยมีข่าวอื้อฉาวที่ถูกจับได้ว่าเขามีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกันในปอเนาะ

¹ “ปอเนาะ” เป็นภาษามลายูหมายถึงที่พักอาศัยของนักเรียนศาสนา ลักษณะที่มักเป็นบ้านไม้ยกพื้น หลังเล็กๆ บางแห่งกันเป็นสองห้องติดกัน และอาศัยด้วยกันห้องละไม่เกิน 2 คน ในสังคมไทยเอาคำเรียกที่พักเป็นชื่อเรียกระบบการเรียนศาสนาที่นักเรียนกินนอนอยู่ในโรงเรียน เช่น ในภาคใต้ตอนล่างของสังคมมุสลิมเชื้อสายมลายู จนเรียกกันเป็นที่รู้จักว่า “โรงเรียนปอเนาะ” หมายถึง โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเป็นหลัก

อิสมัยได้หายตัวไปในช่วงสองเดือนแรกนับตั้งแต่เขาย้ายมาเรียนที่โรงเรียนนี้ ช่วงวันหยุดยาววันแม่เดือนสิงหาคมปี 2539 อิสมัยหายไปโดยไม่มีใครรู้ มีเพียงรุ่นพี่คนหนึ่งที่อยู่เพราะเขาเป็นคนพาอิสมัยไปนอนที่บ้านในกรุงเทพฯ ที่อิสมัยไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหนและจะกลับอย่างไร อิสมัยมีเพศสัมพันธ์กับรุ่นพี่คนนั้นโดยที่ไม่ยินดียินร้ายเพราะดูเหมือนรุ่นพี่คนนั้น (เขาชื่ออาบีดีนซึ่งแปลว่าดาบของศาสนา) ให้อิสมัยอยู่แต่ในห้องตลอด 3 วันและเป็นฝ่ายเริ่มกระทำก่อนรุ่นพี่คนนี้เรียนปอเนาะในระดับชั้นชานาเวีย (ระดับชั้นสูง) ที่นักเรียนและครูในโรงเรียนให้ความเชื่อถือ จนกระทั่งวันหยุดช่วงวันแม่สิ้นสุดอิสมัยกลับมาโรงเรียนและโดนทำโทษที่ไม่ได้แจ้งใครว่าไปไหน เขาพยายามหลบหน้ารุ่นพี่คนนี้อยู่ตลอด หลังจากนั้น 5 เดือนรุ่นพี่คนนี้พยายามติดตามอิสมัยในโรงเรียนจนกระทั่งเขาได้เห็นกับตาว่าอิสมัยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายคนหนึ่ง ในโรงเรียน รุ่นพี่จึงนำเรื่องไปแจ้งครูใหญ่ในคืนนั้นและในเช้าวันต่อมาอิสมัยถูกเรียกตัวให้ไปพบและสอบถามเอาความจากเรื่องที่เกิดขึ้น

ในครอบครัวพี่น้อง 9 คนอิสมัยเป็นลูกคนกลางและเป็นคนเดียวที่ออกจากบ้านที่จังหวัดระยองตั้งแต่เด็ก ตอนอายุ 12 ปีอิสมัยถูกส่งมาอยู่กับเพื่อนของพ่อแม่ที่จังหวัดนนทบุรีเพื่อเรียนศาสนาในโรงเรียนปอเนาะแห่งหนึ่ง อิสมัยโตมากับครอบครัวที่ไม่ได้เคร่งศาสนามากนักมีเพียงพ่อที่เคร่งครัดปฏิบัติศาสนา ส่วนคนอื่นๆ ในบ้านต่างมีชีวิตและดูแลจัดการชีวิตตัวเองเพราะไม่มีใครว่างและสามารถดูแลกันได้ทั้งหมด อิสมัยรู้ว่าตัวเองชอบเพศเดียวกันและมีความต้องการทางเพศตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา เขามักแอบซื้อนิตยสารเกย์ในร้านหนังสือมือสองเพื่อสำเร็จความใคร่และทุกคนในบ้านรู้ว่าเขาเป็น “กะเทย” หรือที่โรงเรียน

ปอเนาะเรียกว่า “ปอแน²” (คำภาษามลายูคือ *pondan*) ด้วยเพราะนิสัย และบุคลิกที่เหมือนผู้หญิงอิสลามจึงเป็นลูกคนกลางในบ้านที่ดูแปลกประหลาดที่สุดในบรรดาสมาชิกครอบครัว

อิสมาย (เสมือนกับ) ถูกยกให้กับครอบครัวของเพื่อนพ่อแม่ที่ไม่มีลูกเขาจึงย้ายไปอาศัยกับครอบครัวพี่น้องวัยกลางคนที่ภายหลังปฏิบัติกับอิสมายเป็นคนทำงานภายในบ้าน เขาจึงไม่ยอมกลับไปอยู่บ้านป่าครอบครัวนี้ และพยายามหาวิธีการอยู่ในปอเนาะให้นานที่สุดถึงแม้โรงเรียนและบ้านป่าอยู่ในชุมชนเดียวกันก็ตาม จนกระทั่งอิสมายมีชาวอื้อฉาวที่รู้จักในโรงเรียนและชุมชนเล็กๆ นี้เขาจึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากกลับไปอยู่กับป่าที่ปฏิบัติต่อเขาแย่งเรื่อยๆ ครอบครัวป่าต้อนรับอิสมายกลับมาอาศัยที่บ้านด้วยการเทศนาถึงการลงโทษของพระเจ้าในสมัยที่คนชอบมีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกันในประวัติศาสตร์อิสลามช่วงสมัยนบีสุลัยม³ (نَبِيُّ سُلَيْمٍ) สิ่งที่น่าเน้นย้ำคือการลงโทษที่ทรมาณของพระเจ้ากับผู้ที่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกันดังที่

² “ปอแน” เป็นคำภาษามลายูที่มีความหมายในเชิงลบเพื่อเจาะจงถึงผู้ชายที่มีพฤติกรรมเป็นผู้หญิง ซึ่งขัดกับคำสอนของศาสนาอิสลาม คำนี้เทียบกับคำในภาษาไทยคือคำว่า กะเทย

³ นบีสุลัยม Prophet Lot (โลฏ) เป็นหลานชายของนบีมุฮัมมัด (ศาสนทูตอับรอฮัม) ถือเป็นประกาศกหรือศาสนทูตของพระเจ้าอันปรากฏตัวตนในคัมภีร์ทางศาสนากลุ่มจุดโอ คริสเตียน อิสลาม เป็นภาพแทนของผู้ที่พระเจ้าตักเตือนการกระทำผิดทางเพศระหว่างเพศเดียวกันของมนุษย์อันเกิดที่เมือง โสโดม และในสมัยท่านนบีสุลัยม ถูกกล่าวในคัมภีร์อัลกุรอานถึงการเบี่ยงเบนทางเพศและรสนิยมทางเพศของผู้ชายด้วยกันเอง จนเกิดเหตุการณ์การลงโทษของอัลลอฮ์ (ช.บ.) ครั้งใหญ่ ดังว่า “ดังนั้น เมื่อพระบัญชาของเราได้มาถึง เราได้ทำให้ข้างบนของมันเป็นข้างล่าง (เราได้พลิกหมู่บ้าน) และเราได้ทำให้ก้อนหินแกร่งหล่นพรวดลงมา (เราได้ให้ก้อนหินแกร่งหล่นเป็นไฟตกลงมาดังฝน)” - อัลกุรอาน 11/82

อิสมัยโดนเพื่อนๆ ในโรงเรียนล้อเลียนว่า “เป็นกะเทยต้องตกนรก”

เรื่องราวของอิสมัยที่เกิดขึ้นใน 1 ปีแรกของการเข้ามาเรียน ปอเนาะที่ดูแสนยาวนานสำหรับเขาจนกระทั่งอิสมัยจบการศึกษามัธยมศึกษาดอนปลาย ในหัวของอิสมัยยังมีคำถามมากมายที่ยังค้างคาว่าอะไรทำให้อิสมัยได้รับประสบการณ์ทางเพศกับผู้ชายด้วยกันในโรงเรียนศาสนาอิสลามแห่งนี้ ด้วยเพราะการขีดเส้นแบ่งทางเพศที่ชัดเจนจนทำให้นักเรียนชายหันมาเล่นกันเองหรือว่าโรงเรียนศาสนาไม่มีทางออกให้กับการปลดปล่อยความปรารถนาทางเพศตลอดจนอะไรที่ทำให้ผู้ชายในพื้นที่นี้เลือกนิยามและตีความหลักการศาสนาที่ช่วยให้ตัวเองรู้สึกว่าการมีกิจกรรมทางเพศกับเพศเดียวกันเป็นสิ่งที่พอกระทำได้มากกว่าคนต่างเพศ หรือแม้แต่วัฒนธรรมการอยู่ด้วยกันแบบพี่น้องมุสลิม (ผู้ชายด้วยกัน) อาจไปเอื้อให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ได้ คำถามและการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในบทความต่อไปนี้นี้ล้วนแต่เป็นประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะนักมานุษยวิทยาคนหนึ่งที่กำลังมาหวนคิดกลับไปในความทรงจำในวัยเด็กของตัวเองที่ยังคงโลดแล่นและส่งผลกระทบต่อตนและความรู้สึกนึกคิดในชีวิตของตัวเองอยู่ตลอดเวลา

2. ว่าด้วยวิธีวิทยาของการสะท้อนย้อนคิด

Ruth Behar พุดถึงงานเขียนชาติพันธุ์ (ethnography) ว่าเป็นทั้งรูปแบบและวิธีในการแสดงออกการสะท้อนคิดย้อนคิดทางมานุษยวิทยา การใช้ผัสสะของการสะท้อนมองตัวเองนี้ช่วยค้นพบถึงสิ่งที่ผูกติดกับธรรมชาติของประสบการณ์ของบุคคลและเพื่อนำเสนอข้อ

ค้นพบในวิธีการทางภาษาและศิลป์ที่หลากหลายขึ้น⁴ โดย Kirin Narayan⁵ พุดหัวข้อ “Ethnographic Writing and the Problems of Representation in Anthropology” (แปลและเรียบเรียงโดยปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล) ว่าการเขียนงานชาติพันธุ์ในแนวทดลองใช้มิติ และวิธีใหม่ๆ ในการถ่ายทอดประสบการณ์ของงานภาคสนาม หนึ่งในนั้นคืองานชาติพันธุ์แนวมองย้อนดูตัวเอง (reflexive ethnography) ด้วยการเล่าตัวผู้เขียนอยู่ในงานนั้นเพื่อบอกตำแหน่งแห่งที่ (positioning) ของตนเองอย่างเปิดเผยรวมถึงความสัมพันธ์ที่ผู้เขียนมีต่อสิ่งที่กำลังศึกษา การต้องทบทวนพิจารณาตัวเองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากไม่ใช่แค่ การหาโอกาสเล่าเรื่องตัวเองเพียงอย่างเดียว แต่การเล่าเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา⁶

Paul Rabinow ได้พุดเรื่องแนวคิดการทำงานสนามของเขาในโมร็อกโคว่านักมานุษยวิทยาต้องมีความพยายามในการสะท้อนมองดูตัวเองในการทำงานภาคสนามเหมือนเป็นการมองย้อนกลับพร้อมกับวิพากษ์ตนเอง⁷ เช่นเดียวกับงานของ Jay Ruby (1982) นักมานุษยวิทยา

⁴ Ruth Behar, “Ethnography and the Book that was Lost,” *Ethnography* 4, no.1 (2003): 15-39.

⁵ อ่านเพิ่มเติมเรื่องการเขียนงานชาติพันธุ์และการสร้างภาพแทนในงานมานุษยวิทยาจาก Kirin Narayan, “How Native is a ‘Native’ Anthropologist?,” *American Anthropologist* 95, (1993): 671- 686.

⁶ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, “พรมแดนความรู้ทางมานุษยวิทยา”, <http://v1.midnightuniv.org/midculture44/newpage6.html> (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2560).

⁷ Paul Rabinow. *Reflections on Fieldwork in Morocco* (California: University of California Press, 2007), 131.

ต่างต้องสะท้อนมุมมองวิพากษ์ตนเองในสนามออกมาด้วย Ruby มองว่าเป็นการเมืองและศิลปะของการสร้างภาพตัวแทนที่สะท้อนความเป็นมนุษย์นิยมในรูปแบบของการมองคนอื่น⁸ การสะท้อนย้อนคิดจึงเป็นกระบวนการทำให้ตัวเองเป็น “object” ในทางหนึ่งเพื่อให้ตัวเองมาสอดคล้องการทำงานสนามของตัวเองและเข้าใจสิ่งที่อยู่เบื้องหลังแรงจูงใจและความกลัวต่อการเปิดเผยความกลัวที่อยู่ในส่วนลึกของตัวนักมานุษยวิทยาเองเพื่อนำไปสู่การวิพากษ์เชิงสะท้อนย้อนคิดและนำเสนอเสียงที่ตระหนกต่อตัวตนของเราเอง⁹ เช่นสิ่งที่ Fardon เรียกว่าเป็นวรรณกรรมเชิงการสารภาพ (confessional literature)¹⁰

ผู้เขียนใช้กระบวนการสะท้อนคิดมองตัวเองนี้ในฐานะเป็น “วิธีวิทยา” ในการศึกษาหลักของบทความนี้เพื่อต้องการเข้าใจการตีความหลักการศาสนาเกี่ยวกับร่างกายและเพศวิถีแบบใหม่ของวัยรุ่นมุสลิมชาย ความพรั่นกลัวของการนิยามความสัมพันธ์แบบชายกับชายว่ามีบทบาทต่อการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมและทางเพศในวัฒนธรรมรุ่นพี่รุ่นน้องในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม การสะท้อนคิดและวิพากษ์ตัวเองในฐานะผู้ที่อยู่ในเรื่องราวและในฐานะผู้เขียนเพื่อรื้อฟื้นความทรงจำทางเพศในวัยเด็กขึ้นมาตอบคำถามต่อ “รักร่วมเพศในศาสนาอิสลาม” ที่นำไปสู่เรื่องการตีตราบาปการสำนึกผิดการกดทับ

⁸ Jay Ruby, *A Crack in the Mirror Reflexive Perspectives in Anthropology* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1982), 34-35.

⁹ Tabitha Ross, *Restudy and Reflexivity in Anthropology and Development* (ADST MA Programme 2004-05, University of Sussex, 2004), 2-5.

¹⁰ Richard Fardon, *Localizing Strategies* (Edinburgh: Scottish Academic Press, 1990), 16.

อารมณ์ความใคร่และการสูญเสียตัวตนจากการถูกนิยามทางศาสนาทั้งทางร่างกายและเพศสภาพผ่านชีวิตของ “อิสมาย” เด็กมุสลิมนับตั้งแต่วัย 12 ปีและช่วงชีวิตต่างๆ เพื่อนำไปสู่การเข้าใจการก่อร่างตัวตน (self-formation) ของผู้เขียนในเวลาต่อมาเพื่อเข้าใจความปรารถนาแบบควีเยอร์ (queer) และความคิดทางศาสนาของตัวเอง

3. ประวัติศาสตร์เพศวิถีในอิสลาม

คำว่า “รักร่วมเพศ” ในความเป็นจริงไม่มีอยู่ในศาสนาอิสลามแต่แสดงออกในหลายความหมายและการปฏิบัติ ผู้เขียนไม่ได้เปิดประเด็นงานศึกษาเรื่อง “ควีเยอร์อิสลาม” ที่เน้นการถกเถียงเชิงหลักการศาสนาว่าหลักฐานการอ้างอิงไหนถูกต้องที่สุดหรือว่าได้รับการยืนยันว่าเชื่อถือได้เพราะเรื่องราวในศาสนาอิสลามยังถูกตีความที่ไม่เหมือนกัน การทบทวนงานวิจัยและข้อเขียนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศในบทความนี้จึงเพียงนำเสนอมุมมองของอิสลามที่หลากหลายการตีความมาชวนถกเถียงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมกับควีเยอร์ที่ไม่ค่อยมีใครอยากกล่าวถึง เพราะอาจตกเป็นเป้าในการถูกโจมตีจากนักวิชาการสายศาสนาอิสลาม

หากเปิดประเด็นเรื่อง “ควีเยอร์กับอิสลาม” งานศึกษาแทบทุกชิ้นมุ่งกล่าวถึงประวัติศาสตร์อิสลามในช่วงท่านนบีมูฮัมมัด (อ.ศ.) ที่ท่านศาสดาได้รับบัญชาจากพระเจ้าให้มาตัดเตีอนและหยุดยั้งพฤติกรรมผิดเพศให้หมดไปจากเมืองโสโดม (หรือโซดอม) แต่ไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่สามารถเปลี่ยนแปลงคนกลุ่มนี้ได้ จึงทำให้พระเจ้าสาปแช่งและลงโทษด้วยการกำจัดชนชาติกลุ่มนี้ให้หมดไปและห้ามประชาชาติของท่านนบีมูฮัมมัดอื่นๆ ปฏิบัติเป็นเยี่ยงอย่างเพราะนั่นเป็นการเข้าข่ายลักษณะของชนชาติ

ในสมัยของนบีลู่ญจนเป็นที่มาของการเรียกกลุ่มรักร่วมเพศที่ปรากฏในประวัติศาสตร์อิสลามว่า “โซโดมี” (Sodomy) ที่ศาสนากล่าวถึงความชั่วของคนในเมืองนี้ เพราะผู้ชายมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายด้วยกันเองถือเป็นการกระทำอันเลวทรามผิดธรรมชาติและไม่มีผลอะไรรายงานของ Faris Malik (2008) เรื่อง *Queer Sexuality and Identity in the Qur'an and Hadith* ได้รวบรวมสิ่งที่เกิดขึ้นของความเป็นเคียวร์ที่ดำรงอยู่ในศาสนาอิสลามที่ปรากฏในคัมภีร์อัล-กูรอานและอัลฮาดิซที่ตีความในหลายทัศนะนอกเหนือจากการอ้างในอัล-กูรอานในสมัยนบีลู่ญแล้วหนึ่งในหลักฐานจากอัลฮาดิซรายงานโดยบุคอรีที่พูดถึงความสัมพันธ์แบบชายรักชายว่า “As for whom(ever) plays with a boy: if he caused him to enter him, then he shall not marry his mother” ที่พยายามอธิบายถึงการพยายามหยุดยั้งความปรารถนาของผู้ชายที่มีต่อเด็กผู้ชาย

ในความคิดเห็นของ Malik ได้แยกความแตกต่างของการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กผู้ชาย (pederasty) และเพศสัมพันธ์ทางทวารหนักของผู้ชาย (sodomy) ว่าถูกมองไม่เหมือนกันในสังคมอาหรับมองความสัมพันธ์เด็กผู้ชายด้วยการใช้คำว่าเป็นการ “เล่น” (play) หมายถึงสิ่งรับได้และไม่ได้ทำผิดแต่อย่างใด เพราะมองว่าเด็กผู้ชายยังขาดทักษะของความเป็นชาย¹¹ที่ยังถกเถียงถึงวัฒนธรรมมุสลิมต่อความสัมพันธ์ของผู้ชายกับเด็กผู้ชายอยู่เสมอมาเช่นในวรรณกรรมเรื่อง “*The Kite Run-*

¹¹ Faris Malik, “Queer Sexuality and Identity in the Qur'an and Hadith,” *Journal of Life and Science*, (2008) <http://journaloflifeandscience.blogspot.com/2008/08/homosexuality-in-quran-and-hadith.html> (accessed February 3, 2017).

ner” เขียนโดย Khaled Hosseini (2003) ซึ่งภายหลังดัดแปลงมาเป็นภาพยนตร์ในปี 2007 พุดถึงความสัมพันธ์ทางเพศของเด็กผู้ชายและวัฒนธรรมการเอาเด็กผู้ชายไปเป็นเด็กเต๋นระบำในกลุ่มตาลีบันที่ปกครองสังคมมุสลิมในอัฟกานิสถานด้วยกฎหมายอิสลามแบบรากฐานนิยม (Islamic fundamentalism) วรรณกรรมนำเสนอชีวิตของเด็กมุสลิมที่ต้องเผชิญกับการทารุณกรรมทางเพศโดยผู้ชายมุสลิมที่เคร่งครัดกับศาสนาแต่กลับพยายามหาช่องทางให้ตัวเองสามารถล่องละเมียดทางเพศกับเด็กผู้ชายได้

หนังสือเรื่อง *Before Homosexuality in the Arab-Islamic World, 1500–1800*¹² โดย Khaled El-Rouayheb (2005) มีทัศนะว่า ในวัฒนธรรมอาหรับยุคก่อนสมัยใหม่ไม่มีมโนทัศน์เรื่อง “รักร่วมเพศ” หรือ Homosexuality มาก่อนซึ่งทำให้เขาสนใจว่ามโนทัศน์นี้พัฒนาขึ้นมาในตำแหน่งที่และแสดงออกมาในลักษณะใด สมัยออตโตมัน (Ottoman) ช่วงคริสต์ศักราชที่ 1516-1798 ปรากฏมีความสัมพันธ์รักร่วมเพศเดียวกันอย่างแพร่หลายในวรรณกรรมอาหรับและบทกวีที่ประพันธ์โดยหนุ่มใหญ่บรรยายความรักใคร่ที่มีต่อหนุ่มวัยรุ่นอันเป็นที่ถวิลหาของพวกเขาซึ่งต่างออกไปจากสังคมชาวเบดูอิน (Bedouin) นักวิชาการชาวอียิปต์ชื่อ Rifaah al-Tahtawi บันทึกในช่วงปี 1826-1831 กล่าวถึงบทกวี (poetry) เกี่ยวกับความรักของชาวเบดูอินไม่อนุญาตให้สามารถถ่ายทอดความรักในเพศเดียวกันได้ ทว่าความรักที่มีต่อชายหนุ่มกลับไม่เคยลดลงไปในสังคมผู้ชายในตรงนี้ El-Rouayheb ย้ำว่าการเสพสุขและการแสดงความโรแมนติกของผู้ชายที่มีต่อเด็กหนุ่มเป็นเรื่องที่คุ้น

¹² Khaled El-Rouayheb, *Before Homosexuality in the Arab-Islamic World, 1500-1800* (London: University of Cambridge, 2005), 12-13.

ภาพการต่อแวมี่เพศสัมพันธ์กับเด็กหนุ่มในวัฒนธรรมอาหรับ
จาก Sawaqub al-Manaqib
(ฉบับถ่ายเอกสารจากห้องสมุด Morgan พิพิธภัณฑ์ Topkapi Palace
อ้างใน Murray and Roscoe 1997: 19)

จีนมากในวัฒนธรรมอาหรับ โดยเฉพาะในบทกวีของเปอร์เซียและตุรกี ช่วงศตวรรษที่ 17 ที่แสดงความสัมพันธ์แบบชายรักชายอย่างเปิดเผย ขนาดที่ว่าบทกวีแบ่งส่วนชัดเจนหากเป็นกวีรักที่กล่าวถึงเพศชายโดยเฉพาะแยกออกมาจากส่วนของเพศหญิง แม้ในขณะนั้นกฎหมายอิสลาม (ซารีฮะห์) ไม่ได้ถูกยอมรับและกำหนดห้ามความสัมพันธ์ลักษณะนี้แต่ความสัมพันธ์ทางเพศของผู้ชายกับเด็กหนุ่มกลับเป็นที่ยอมรับได้ในแวดวงของชนชั้นสูงที่ต้องการเสพสุขกับบรรดาเด็กหนุ่ม

ที่ขอบทของ Stephen O. Murray เรื่อง “The Will Not to Know: Islamic Accommodations of Male Homosexuality”¹³ อธิบายประเด็นที่น่าสนใจในสังคมมุสลิมกับเรื่องความสัมพันธ์รักร่วมเพศโดยตรงไปตรงมา อย่างแรกคือการไม่อยากรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ ในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะสังคมวัฒนธรรมอาหรับรวมถึงสังคมมุสลิมอื่นๆ เช่น อุซเบกิสถานและไทย Murray ชวนพิจารณาให้หลุดไปจากกรอบแบบขั้วตรงกันข้ามของ “ตะวันตกกับอิสลาม” เมื่อกับชนบท/อดีตกับปัจจุบันของสังคมอิสลาม การศึกษาสังคมวัฒนธรรมอาหรับ-อิสลามไม่สมควรเพิกเฉยเรื่อง “รักร่วมเพศ” ด้วยการไม่พูดถึงอีกเลยประเด็นนี้เป็นสิ่งสำคัญและการหยิบเอาอัล-กุรอานมาร่วมอภิปรายตีความปรับใช้เพราะว่าเกี่ยวข้องกับแง่มุมทุกเรื่องในชีวิตทางสังคมซึ่ง Lloyd Fallers (1974) นักมานุษยวิทยา มองว่าศาสนาอิสลามในแต่ละและแห่งต่างยึดความหมายที่ต่างออกไปทั้งในโลกมุสลิมอาหรับ โลกมุสลิมมาเลย์ โลกมุสลิมแอฟริกาหรือโลกมุสลิมเอเชียส่วนต่างๆ ของแต่ละสังคมมุสลิมต่างมี

¹³ ดู Stephen O Murray, and Will Roscoe, *Islamic Homosexualities: Culture, History and Literature* (New York: New York University Press. 1997), 14-16.

ความหมายที่ไม่เหมือนกันตามแต่ละบริบทและแง่มุมที่หลากหลายในประวัติศาสตร์ของพวกเขาเอง¹⁴

4. อัตลักษณ์ของเกย์มุสลิมในอุษาคเนย์

“cultural differences make the definition and the shading of homosexuality different among peoples. . . . But I see the real question as one of sexual freedom; and sexual freedom transcends cultures.” - Robert Bray, National Gay and Lesbian Task Force (Massad, 2002: 363).

ช่วงเรียนมหาวิทยาลัยผู้เขียนเคยได้มีความสัมพันธ์ทางไกลโดยใช้สื่อออนไลน์เพื่อพูดคุยกับเกย์มุสลิมคนหนึ่งในอินโดนีเซียจึงไม่แปลกใจที่มีคนเล่าถึงสังคมเกย์ในกลุ่มประเทศมุสลิมและภูมิภาคอุษาคเนย์ต่างมีจำนวนของเกย์มุสลิมอยู่จำนวนมากถึงแม้ว่าประเทศเหล่านี้จัดตัวเองเป็นประเทศมุสลิมที่นำเอากฎหมายอิสลามมาปรับใช้ในสังคมดังเช่น งานวิจัยของ Farid Muttaqin¹⁵ และ Collin Jerome¹⁶ ที่ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมุสลิมในมาเลเซียและอินโดนีเซีย

¹⁴ Lloyd A. Fallers, *Foreword to The Sacred Meadow* by Abdul Hamid el-Zein (Evanston, IL: Northwestern University Press, 1974), 8-11.

¹⁵ Farid Muttaqin, “Changes needed to Islamic view on homosexuality,” *The Jakarta Post*. <http://www.thejakartapost.com/detaileditorial.asp?fileid=20060902.F04&irec=3> (accessed February 1, 2017).

¹⁶ Collin Jerome, “Queer Melayu: Queer Sexualities and Politics of Malay Identity and Nationalism in Contemporary Malaysian Literature and Culture,” (PhD Dissertation, University of Sussex, 2011), 29-30.

Collin Jerome เปิดประเด็นที่น่าสนใจถึง “อัตลักษณ์ควีเยร์มุสลิมมาเลย์” ที่ก่อรูปขึ้นในสังคมมาเลเซียร่วมสมัยวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของเขา “Queer Melayu: Queer Sexualities and Politics of Malay Identity and Nationalism in Contemporary Malaysian Literature and Culture” ตั้งคำถามต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของควีเยร์มุสลิมมาเลย์ทั้งในกลุ่มเกย์ เลสเบียนและข้ามเพศ (transgendered) ที่เรียกว่ากลุ่ม LGBT แต่ว่าถูกจัดให้เป็นสิ่งที่ “ไม่ใช่มาเลย์” ผ่านการสร้างและแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศและ “ไม่ใช่อิสลาม” ในฐานะที่เพศวิถีแบบควีเยร์ไม่ถูกยอมรับและขัดแย้งกับวัฒนธรรมมาเลย์และอิสลาม Jerome จึงเสนอถึงยุทธศาสตร์ในการต่อรองเชิงพื้นที่ในสังคมของควีเยร์มุสลิม (มาเลย์) ทั้งทางชาติพันธุ์เพศวิถีโดยเฉพาะ “การเลือกหยิบยืม” (selective reappropriations) ของรูปแบบของความเป็นควีเยร์จากทั้งในท้องถิ่นและตะวันตกออกมาใช้แสดงออกทางอัตลักษณ์ของตัวเอง¹⁷

ประเด็นของควีเยร์มุสลิมในอินโดนีเซีย Farid Muttaqin นักวิชาการด้านอิสลามและเพศวิถีได้เขียนลงใน *The Jakarta Post* เพื่อเปิดประเด็นว่าอินโดนีเซียจำเป็นต้องเปิดพื้นที่ให้มีการถกเถียงเพื่อเปลี่ยนมุมมองทางอิสลามที่มีต่อความสัมพันธ์รักร่วมเพศการพิจารณาถึงวัฒนธรรมและประเพณีที่กดขี่ครอบงำในสังคมอิสลามยุคอาหรับเป็นศูนย์กลางโดยเฉพาะที่ปรากฏในหลักการคำสอนและกฎหมายอิสลามที่เกี่ยวกับรักร่วมเพศ¹⁸ Muttaqin ตั้งคำถามในการวิพากษ์นี้จนกลายเป็น

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Farid Muttaqin, “Changes Needed to Islamic View on Homosexuality,” *The Jakarta Post*. <http://www.thejakartapost.com/detaileditorial>.

เป็นเป้าในการโจมตีของกลุ่มอิสลามที่ถึงแม้เปิดรับฟังเรื่องเคเวียร์ในอิสลามแต่ที่จริงเป็นกลุ่มจับตามองที่ชื่อว่า “Eye on Gay Muslim”¹⁹ เพื่อหากกลุ่มเคเวียร์ให้หันเปลี่ยนกลับไปเป็นมุสลิมที่ถูกต้องมากกว่าการสร้างการเข้าใจและยอมรับในเพศวิถีที่แตกต่างอีกทั้งยังโจมตี Muttaqin ว่าตีความอิสลามแบบผิดๆ เพื่อให้รักร่วมเพศเป็นเรื่องชอบธรรมชาติในสังคมมุสลิม

5. “เคเวียร์” ในสังคมมุสลิมไทย

หากพิจารณาเคเวียร์มุสลิมในประเทศมุสลิมในภูมิภาคนี้แล้วสังคมไทยเข้าใจหรือตั้งคำถามต่อเรื่องเคเวียร์มุสลิมนี้ได้อย่างไร Fuhrmann (2016) ตั้งประเด็นมุมมองเรื่อง “เคเวียร์” ในหนังสือ *Ghostly Desires: Queer Sexuality and Vernacular Buddhism in Contemporary Thai Cinema* ในฐานะการเมืองเพศวิถี (sexual politics) ผ่านภาพยนตร์ไทย เนื้อหาหลักของศึกษาเน้นการหยิบความคิดทางพุทธศาสนากับความปรารถนาแบบเคเวียร์มาพิจารณาคู่กันเพื่อเข้าใจถึงนโยบายทางวัฒนธรรมของรัฐที่เข้ามาจัดการเพศวิถีให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงามและถูกกำกับด้วยแนวคิดชาตินิยมซึ่ง Fuhrmann พิจารณาคำว่า “เคเวียร์” ด้วยความหมายเกี่ยวกับเพศวิถีที่ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานหรือ counternormative ทั้งเกย์ กะเทย ทอม ผู้หญิงที่ถูกว่าผิดแผกไปจากบรรทัดฐานของสังคมและศีลธรรม²⁰

asp?fileid=20060902.F04&irec=3 (accessed February 1, 2017).

¹⁹ อ่านเพิ่มเติมใน <https://gaymuslims.wordpress.com>

²⁰ ชัยรัตน์ พลมุข, “บทวิจารณ์หนังสือ “Ghostly Desires: Queer Sexuality and Vernacular Buddhism in Contemporary Thai Cinema,” *วารสารแม่น้ำโขง*, 12 ฉ.3 (กันยายน-ธันวาคม 2559): 187-198.

บทสุดท้ายในหนังสือของ Furhmann คือประเด็นที่ผู้เขียนอยากนำมาถกเถียงในประเด็นเรื่องของเครียร์และอิสลามในสังคมไทย ภาพยนตร์สารคดีเรื่อง “บริเวณนี้อยู่ภายใต้การกักกัน”²¹ (This Area Is Under Quarantine) ของธัญสก พันธิทิวรกุล ที่หยิบเอาสิ่งที่ดูเป็นคู่ตรงข้ามในหลายๆ เรื่องในสังคมไทยมากระแทกหรือเปลือยจากพันธนาการที่ยังคงผลิตซ้ำในสังคมและวัฒนธรรมนอกเหนือไปจากการได้เห็นจากที่ตัวละครเครียร์สองคนมีความสัมพันธ์ทางเพศกันคนหนึ่งเป็นชายชาวพุทธจากอีสานและอีกคนหนึ่งเป็นชายมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ Furhmann พิจารณาถึงอารมณ์ปรารถนาของเครียร์ที่ดำเนินอยู่ท่ามกลางบริบทความขัดแย้งสิ่งที่อยู่ในบริเวณที่ถูกกักกัน ทั้งเรื่องเพศศาสตร์และการเมืองสะท้อนความล้มเหลวในสังคมที่คนมีความต่างสามารถอยู่ด้วยกันได้ ชัยรัตน์ใช้คำว่าเป็นเสมือน “การคร่ำครวญ” ให้แก่ความล้มเหลวในความสัมพันธ์ของคนต่างศาสนาและทัศนคติการเมืองซึ่งกลับมาสะท้อนถึงการใช้ความรุนแรงของรัฐ²²

สิ่งที่น่าสนใจในภาพยนตร์ของธัญสกและภาพที่นำมาใช้ในประกอบบทนี้ของ Furhmann คือจากที่ปรากฏกล่าวจากฮาดิสหรือวจนะของศาสดาของท่านศาสนานบีมุฮัมมัด (ศ.ล.) ในตอนหนึ่งว่า “ท่านรอซูลฯ ได้สาปแช่งบรรดาผู้ชายที่ทำตัวเป็นกะเทยและบรรดาผู้

²¹ ประเด็นที่ทำลายในภาพยนตร์สารคดีเรื่อง “บริเวณนี้อยู่ภายใต้การกักกัน” ทำให้ถูกห้ามฉาย แม้แต่ในเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติที่กรุงเทพฯ โดยตัวอย่างของภาพยนตร์สามารถรับชมได้ที่ <https://youtu.be/2cEoL3GR0s8>

²² ชัยรัตน์ พลมุข, “บทวิจารณ์หนังสือ “Ghostly Desires: Queer Sexuality and Vernacular Buddhism in Contemporary Thai Cinema,” 187-198.

หญิงที่ทำตัวเป็นผู้ชาย”

لَعَزَّزُوا لِلَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا تَشَبَّهْنِمَا الرَّجَالُ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ
اتَّمْنَا نِسَاءً بِالرِّجَالِ

ซึ่งผู้เขียนมองว่าเป็นความทำทนายของภาพยนตร์เรื่องนี้เพราะเป็นคำกล่าวถูกนำมากล่าวอ้างอยู่แทบทุกครั้งที่สังคมมุสลิมต้องการ “กดปราบความปรารถนาแบบควีเยร์” นอกเหนือไปจากเรื่องเล่าในสมัยท่านนบี (ศาสดา) ลูฎ (อ.ช.) ที่รกร่วมเพศเป็นปรากฏการณ์ครั้งสำคัญที่พระเจ้าลงโทษคนกลุ่มนี้และกล่าวถึงไว้อย่างชัดเจนในประวัติศาสตร์อิสลามที่ปรากฏในคำภีร์อัลกุรอานดังที่กล่าวไว้ในตอนแรกของบทความ

นอกเหนือไปจากงานศึกษาของ Furhmann งานวิทยานิพนธ์ทางสังคมวิทยาโดยสมฤดี สงวนแก้ว เรื่อง “กระบวนการพัฒนาและธำรงอัตลักษณ์ “กะเทย” ในสังคมมุสลิม” ที่อธิบายถึงเงื่อนไขและประสบการณ์ชีวิตแต่ละคนของกะเทยมุสลิมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการการเปิดเผยตัวตนอัตลักษณ์การใช้ชีวิตของพวกเขา สมฤดีใช้แนวคิดเรื่องความเป็ยเบนทางสังคมอธิบายด้วยการสัมภาษณ์กะเทยมุสลิม สมฤดีพบว่าการพัฒนาในการยอมรับอัตลักษณ์กะเทยปรากฏเป็นกระบวนการต่างๆ ได้แก่กระบวนการรับรู้ตัวตนการเริ่มถูกประทับตราในฐานะเป็น “ปอแน” ที่แสดงบทบาทข้ามเพศของตัวเองการเริ่มเข้าสู่กระบวนการของวัฒนธรรมย่อย การเปิดเผยตัวที่พวกเขาเริ่มรับรู้ว่ามีพื้นที่ไหนที่สามารถแสดงตัวตนได้หรือไม่และนำมาสู่กระบวนการสุดท้ายในเรื่องการใช้ชีวิตและปรับตัวเข้ากับสังคมมุสลิมเพื่อเลี่ยงการ

ถูกประทับตรา²³ ในกรณีงานศึกษาของสมฤดีขึ้นนี้ผู้เขียนมองว่าเป็นการเน้นอธิบายในเชิงกระบวนการของอัตลักษณ์ของปอแนที่ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากอัตลักษณ์ของเพศทางเลือกโดยทั่วไปด้วยการอธิบายสิ่งที่กะเทยมุสลิมต้องเผชิญหน้าในบริบทเฉพาะของสังคมนั้นและความท้าทายกับสิ่งที่ว่าทกรรมทางศาสนาพยายามแปะป้ายพวกเขา

ในบทความนี้ผู้เขียนนำโมทัศน์เรื่องสังคมกลุ่มเฉพาะผู้ชายหรือ homosociality มาใช้อธิบายสิ่งที่สังคมมุสลิมในบางบริบทเช่นในโรงเรียนสอนศาสนาหรือชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พยายามไม่ให้มีการปะปนกันระหว่างเพศตรงข้ามเพราะคิดว่านำไปสู่การปฏิบัติในทางที่ผิดศาสนา ขณะเดียวกันการสร้างพื้นที่ให้เพศเดียวกันโดยเฉพาะนั้นสามารถเอื้อให้พื้นที่ของกลุ่มเกย์มุสลิมดำรงอยู่และผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางเพศในหมู่ผู้ชายได้เช่นเดียวกันผู้เขียนไม่สามารถบอกได้ในกรณีของบทความนี้ว่าพื้นที่ของเกย์หรือเคียว์มุสลิมนั้นมีหรือยอมรับได้อย่างไร เสียงของพวกเขายังคงถูกซ่อนอยู่ในหลังตัวตนและร่างกายของเขาถูกจัดอยู่ในพื้นที่สีเทาในสังคมที่ยังคงคลุมเครืออันเป็นเพราะสังคมมุสลิมไทยยังมีความซับซ้อนจากหลากหลายทัศนะของผู้คนและสังคมที่ตีความศาสนาต่างกันออกไป

ยกตัวอย่างข้อถกเถียงของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังเกิดขึ้น ในปัจจุบันสังคมมุสลิมที่ยึดถือรากฐานนิยมอิสลามอย่างเคร่งครัดต่างมีกลุ่มที่มองและจัดการเรื่องกลุ่มรักร่วมเพศในสังคมมุสลิมของเขาเองที่แตกต่างออกไปในการถกเถียงเชิงทัศนะของสายเก่าและ

²³ สมฤดี สงวนแก้ว, “กระบวนการพัฒนาและธำรงอัตลักษณ์ ‘กะเทย’ ในสังคมมุสลิม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), I-II.

สายใหม่ที่ยึดเอาหลักการอิสลามมาใช้ในชีวิตประจำวันในรูปแบบที่ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นและแบบที่ยึดมั่นจากการตีความจากศาสนาอย่างเคร่งครัด จึงเห็นว่ากลุ่มมุสลิมบางสายได้ถกเถียงการมีอยู่ของเคเวียร์มุสลิมเพื่อให้เขาอยู่ในสังคมต่อไปและปล่อยให้เป็นเรื่องของปัจเจกและครอบครัวในการจัดการไม่ให้เกิดปัญหาในเรื่องอื่นๆ ขณะที่อีกกลุ่มกลับไม่ยอมรับและไม่เชื่อว่ากลุ่มรักร่วมเพศยังต้องดำรงอัตลักษณ์ของตนเองในสังคม จึงพยายามทำหน้าที่ในการตัดสินใจและการคนกลุ่มนี้ด้วยการอาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในทางใดทางหนึ่งเข้าไปจัดการให้กลุ่มรักร่วมเพศอยู่ในครรลองของศาสนาและสังคมมุสลิมอันดีงามของพวกเขา

6. “ลิวิาด” กับการตีความศาสนาตรงหว่างชา

หลังเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2539 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1) หรือ 4 เดือนแรกที่อิสมาัยย้ายมาโรงเรียนปอเนาะนี้ เขามีรุ่นพี่คนหนึ่งชวนไป “นอน” ที่ปอเนาะ รุ่นพี่คนหนึ่งชื่อบังหมัดหรือมุฮัมหมัด (ชื่อของศาสดาในศาสนาอิสลาม) เขาเป็นคนที่อาวูโสในรุ่นเพราะเขาเรียนพร้อมกับการทำงานสอนอ่านอัลกุรอานให้เด็กๆ ในชุมชนใกล้กับโรงเรียน บังหมัดชวนอิสมาัยไปนอนที่ปอเนาะบ่อยๆ ไม่ว่าจะตอนกลางวันหรือกลางคืน ตอนนั้นอิสมาัยไม่มีใครส่งเงินมาให้ใช้กินอยู่ในโรงเรียนและเขาไม่ยอมกลับไปบ้านป่าเพื่อขอเงิน เขาก็มีบังหมัดที่ชวนเขาไปกินข้าวที่ปอเนาะและนอนด้วยบ่อยๆ บังหมัดบอกกับอิสมาัยครั้งหนึ่งว่าเขาใช้ปากสำเร็จความใคร่ให้ได้ “ไม่เป็นไร” จนผ่านไปหลายอาทิตย์ที่บังหมัดยังคงดูแลทำข้าวให้อิสมาัยกินทุกมื้อ บังหมัดจึงบอกให้อิสมาัยเริ่มกลืนน้ำอสุจิของเขาไปด้วย เมื่อตอนเขาถึงจุดนั้นเขาบอกว่า “น้ำอสุจิมีประโยชน์ต่อร่างกาย” อิสมาัยจำไม่ได้ว่ารู้สึกอย่างไรแต่จำได้เพียงแค่ว่าเขามอมและกลืนให้

บังหมัดไปจนเกือบสิ้นสุดภาคเรียน

ในช่วงปิดภาคเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ก่อนเข้าเดือนรอมฎอน) อิสหมัยยังมีรุ่นพี่ปอเนาะในโรงเรียนชื่อรอมฎอน (ชื่อเดือนอันศักดิ์สิทธิ์ในอิสลาม) ชวนอิสหมัยไปนอนที่ห้อง เขาไม่รู้ว่ารุ่นพี่คนนี้ต้องการให้อิสหมัยมีอะไรด้วยซึ่งตอนนั้นเขายังไม่เคยมีประสบการณ์ทางเพศสัมพันธ์อย่างอื่นนอกจากการอมให้รุ่นพี่ บังรอมฎอนสอนให้อิสหมัยนอนหงายแล้วให้เขาเอาอวัยวะเพศสอดใส่ตรงช่วงร่องระหว่างขาเพื่อให้ความรู้สึกเหมือนมีเพศสัมพันธ์จริงๆ เขามาสอนอิสหมัยในตอนหลัง (พร้อมกับเปิดหนังสือวิชาฟิสิกส์/หลักปฏิบัติทางศาสนาอิสลามว่าสิ่งใดทำได้หรือทำไม่ได้คล้ายๆ กับวิชากฎหมายอิสลาม) ว่าอวัยวะเพศที่สอดใส่ขณะร่วมเพศแค่ไหนถึงเรียกว่าเป็น “ซินา” หรือการผิดประเวณี แต่การผิดประเวณีของผู้ชายด้วยกันทางทวารหนักเรียกว่า “ลิวิอาด” (liwat - sodomy) ถึงแม้ความสัมพันธ์ (ทางเพศ) ระหว่างบังรอมฎอนกับอิสหมัยไม่ได้สอดใส่ใกล้เคียงตามหลักการสั่งห้าม เขาต่างสอดใส่กันที่ร่องระหว่างขาหรือเป็นที่รู้จักกันว่าร่วมเพศแบบขานีบ (คำนี้ผู้เขียนหยิบยืมมาใช้จากพาดหัวข่าวกรณีพระสงฆ์ร่วมเพศแบบขานีบกับเถร ซึ่งเป็นชาวดังในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน) หรือในภาษามลายูเรียกว่า “จือเลาะแกเกง” (แปลว่าช่องว่างระหว่างขา) บังรอมฎอนกับอิสหมัยเลิกเล่นขานีบไปตั้งแต่เข้าเดือนถือศีลอดช่วงรอมฎอนเพราะต่างคิดว่าการทำกิจกรรมทางเพศในเดือนนี้เขายิ่งบาปมากกว่า

เพศสัมพันธ์ที่อิสหมัยมีกับรุ่นพี่สองคนนี้จึงผ่านตีความหลักการศาสนาของผู้ที่เรียนศาสนาอย่างเคร่งครัด จากการตีความถึงพื้นที่ที่ศาสนาไม่ได้เจาะจงกล่าวถึงโดยละเอียด จึงสร้างมาตรฐานของตัวเองขึ้นมาเอง บังหมัดตีความว่าการอมอวัยวะเพศให้กันไม่ถือเป็นการลิวิอาด

ของผู้ชายด้วยกัน เช่นกันกับกรณีของบั้งรอมฏอนที่เลือกร่วมเพศแบบ
 ขาหนีบเพราะไม่ได้มีการสอดใส่ในอวัยวะเพศหรือร่างกายของอีกฝ่าย
 เป็นการมีเพศสัมพันธ์แบบภายนอกเท่านั้นและเขาต่างรู้หลักการอย่าง
 ละเอียดเพราะทุกคนต่างเรียนวิชาที่ว่าด้วยข้อห้ามต่างๆ นี้มาแล้ว เพศ
 สัมพันธ์กับการตัดสินทางศาสนาจึงขึ้นอยู่กับแต่ละคนตีความและยึดหยุ่น
 มากน้อยแค่ไหนเพื่อไม่ให้ตัวเองตกอยู่ในขอบเขตที่เรียกว่า “ฮารอม”
 หรือต้องห้าม

ในกรณีนี้การพิจารณาถึง “บาป” เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ
 จึงเป็นปัจจัยหนึ่งในการเลือกปฏิบัติของมุสลิม หากการมีเพศสัมพันธ์
 กับเพศเดียวกันบาปมากกว่าการจับการลูบคลำกับคนเพศเดียวกัน แต่
 การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกัน (ลิวีอาด) อาจพิจารณาว่าบาปน้อย
 กว่าการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง (ซินา) ดังที่ El-Rouayheb ทิ้งท้าย
 ประเด็นเอาไว้ว่า²⁴ ในโลกของวัฒนธรรมอาหรับ-อิสลามอาจมองว่าการ
 ตกหลุมรักและแสดงความรักต่อเด็กหนุ่มไม่มีทำให้ตัดสินโทษและมี
 นักวิชาการอิสลามบางส่วนมองว่าการกระทำแบบนี้ว่าไม่นับเป็น “การ
 ถูกกระทำ”²⁵

²⁴ ดู Khaled El-Rouayheb, *Before Homosexuality in the Arab-Islamic World, 1500-1800* (Chicago and London: University of Cambridge, 2005).

²⁵ El-Rouayheb, Khaled, *Before Homosexuality in the Arab-Islamic World, 1500-1800*, 160.

7. วันที่เขากลายเป็นแบบเดียวกับ “คนในสมัยนปีศาจ”

บางครั้งการมีอะไรกันของเด็กผู้ชายในโรงเรียนปอเนาะไม่ได้เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจแต่เพราะผู้ชายในห้องพักนอนร่วมเตียงกันและบางครั้งมีเพื่อนผู้ชายมานอนด้วยกันหลายคนจึงทำให้เปลอไปนอนกอดกันและเลยเถิดไปจนสำเร็จความใคร่ให้กัน กรณีเช่นนี้เกิดขึ้นกับอิสหมัยกับเพื่อนๆ ที่เรียนปอเนาะอยู่หลายครั้งซึ่งไม่ถือว่าเป็นการลักหลับ (การใช้ปากกับอีกฝ่ายโดยที่อีกฝ่ายหลับหรือไม่มีสติ) เหตุการณ์ที่สำคัญและไม่คาดคิดว่าเกิดขึ้นกับอิสหมัยปรากฏว่าครูสอนพละของโรงเรียนที่เพิ่งจบปริญญาตรีจากภาคใต้ที่เริ่มมาสอนใหม่อายุ 25 ปี ครูอัब्ดุลเลาะห์ (แปลว่าป่าวของพระเจ้า) เขามานอนค้างห้องรุ่นพี่ปอเนาะรุ่นอาวุโสคืนหนึ่ง ตอนนั้นอิสหมัยมาอาศัยกินข้าวเย็นด้วยทุกวัน ในคืนนั้นทั้งครูอัब्ดุลเลาะห์และอิสหมัยเปลอไปโดนตรงจุดส่วนตัวของแต่ละคนที่ทำให้รับรู้ว่าต่างคนต่างมีอารมณ์ทางเพศ

ในวันต่อมาครูอัब्ดุลเลาะห์กระซิบถามอิสหมัยตอนหลังเลิกเรียนว่าเกิดอะไรขึ้นและอยากให้มีสิ่งที่เกิดเมื่อคืน ถึงแม้ไม่ได้มีอะไรเกิดขึ้นเลยไปว่าการเปลอไปโดนตัวกันเท่านั้น แต่จากวันนั้นเป็นต้นไปอิสหมัยและครูพละสนิทกันมากขึ้นและเปิดใจคุยกันเรื่องเพศจนกระทั่งทั้งสองคนมีอะไรกันครั้งแรกและครั้งต่อๆ มาโดยอิสหมัยเป็นรุกและครูอัब्ดุลเลาะห์เป็นรับและถือเป็นประสบการณ์ชีวิตครั้งแรกของอิสหมัยที่มีเพศสัมพันธ์กันแบบจริงจัง ความสัมพันธ์ระหว่างอิสหมัยกับครูดำเนินไปอย่างไม่มีใครรู้และคนในโรงเรียนอาจคิดว่าอิสหมัยเป็นลูกศิษย์คนโปรดของครูคนนี้ (ทั้งๆ ที่เขาไม่เคยเล่นกีฬา) ตอนนั้นอิสหมัยหลงในตัวครูอัब्ดุลเลาะห์มาก เขาอนนอนด้วยกันกับครูทุกคืน บางครั้งออกไปนอนค้างข้างนอก บางครั้งอิสหมัยไปหาครูถึงบ้านที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ความสัมพันธ์

ระหว่างเขาและครูเริ่มเป็นที่สงสัยในกลุ่มคนรอบตัวจนวันหนึ่งรุ่นพี่ชื่อ อาปีติน (คนที่เคยพาตัวอิสมัยไปนอนบ้านในกรุงเทพฯ โดยที่เขาไม่เต็มใจนัก) เขาพยายามตามดูอิสมัยและครู คืบหนึ่งเขาแอบดูระหว่างที่ อิสมัยและครูมีเพศสัมพันธ์ในห้องปอเนาะเก่าๆ ห้องหนึ่งจนเป็นเรื่องขึ้นมาในคราวนั้นที่อิสมัยมีข่าวอื้อฉาวออกมาว่าเด็ก ม.1 “มีอะไร” กับผู้ชาย ในโรงเรียนปอเนาะ ผู้ชายคนนั้นคือ ครูในโรงเรียน

สิ่งที่เกิดขึ้นจากนั้น คือครูอับดุลเลาะห์โดนไล่ออกจากโรงเรียน และอิสมัยโดนทำโทษด้วยคำสั่งให้รุ่นพี่ในปอเนาะโกนผมทุกๆ อาทิตย์ การโกนผมเป็นการลงโทษทางสัญญาของโรงเรียนเพื่อให้ทุกคนรู้ว่าคนนั้นทำความผิดร้ายแรง อิสมัยโดนโกนผมจนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงที่โดนจับได้จนกระทั่งหมดภาคเรียนอิสมัยจำความรู้สึกในช่วงนั้นไม่ได้มากนักนอกจากความอับอายการถูกล้อเลียนจากเพื่อนในห้องการถูกซุบซิบนินทาเวลาเดินไปละหมาดวันศุกร์ที่มีสยิดของชุมชน ข่าวอื้อฉาวของอิสมัยเป็นที่รู้จักทั้งในโรงเรียนและชุมชน อิสมัยจำแทบไม่ได้ว่าเศร้ากับเรื่องที่เกิดขึ้นมากแค่ไหนแต่รู้เพียงตัวเองเปลี่ยนไป คนละคนจากคนที่เคยยิ้มแย้มเป็นไม่พูดไม่จากับใครมากนักและไม่มีใครมาคบหาด้วยมากนักเช่นกัน อิสมัยจำได้เพียงอย่างเดียวว่าเวลาหนึ่งปีในช่วงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของเขายาวนานเหมือนทั้งชีวิตและเขาไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากเรียนที่โรงเรียนนี้ไปเรื่อยๆ จนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

อิสมัยย้ายกลับไปอยู่กับครอบครัวของป้าและไม่ได้นอนปอเนาะอีกสิ่งที่คุณคนอื่น ๆ และป้าทำกับอิสมัย คือการใช้วาทกรรมของศาสนาเกี่ยวกับบาปของรักร่วมเพศเพื่ออธิบายถึงว่าพระเจ้าลงโทษและสาปแช่งกลุ่มรักร่วมเพศในอดีตได้อย่างไร ทั้งหมดปรากฏในคำภีร์อัล-กุรอาน

ครูสอนศาสนาคนหนึ่งยกอายะห์ (ท่อนประโยค) ในคัมภีร์ให้อิสหมัยอ่าน (แปลเป็นภาษาไทย) คือ

“และจงรำลึกถึงกฎขณะที่เขาได้กล่าวแก่
ประชาชาติของเขาว่าท่านทั้งหลายจะประกอบสิ่งชั่วช้า
น่ารังเกียจซึ่งไม่มีคนใดในหมู่ประชาชาติทั้งหลายได้
ประกอบมันมาก่อนพวกท่านกระนั้น? แท้จริงพวกท่านจะ
สมสู่เพศชายด้วยต้นหนาราคะอื่นจากเพศหญิงยิ่งกว่า
พวกท่านยังเป็นพวกที่ละเมิดขอบเขตด้วย” (อัลอะฮฺรอฟ
: 80-81)

อิสหมัยจำได้ว่าป้าของเขาแม่เขาเล่าเรื่องการลงโทษกลุ่มรักร่วมเพศ
ในสมัยนบีศ็วว่าพระเจ้าลงโทษผู้คนในเมืองนี้ด้วยการยกแผ่นดินทั้ง
เมืองนี้ขึ้นแล้วคว่ำลงและมีพายุไฟที่เป็นก้อนหินกระหน่ำลงมาในเมือง
นี้เพื่อกำจัดพลเมืองที่ผิดเพศผิดประเวณีนี้จนหมดให้สิ้นซาก ป้าของ
อิสหมัยพยายามเล่าเรื่องการลงโทษนี้ให้เขากลัวและไม่กล้ามีอะไรกับ
ผู้ชายอีกและบอกว่าพฤติกรรมของอิสหมัยเป็นสิ่งที่น่าอับอายและบาป
ใหญ่เหมือนที่พระเจ้าสาปแช่งไว้เหมือนกับมุสลิมที่เป็นรักร่วมเพศจึงถูก
เปรียบว่าเป็นกลุ่มคนในสมัยของนบีศ็ว

8. วัฒนธรรมการเล่นเพื่อน

และการครอบครองของสังคัมผู้ชาย (มุสลิม) เป็นใหญ่

ช่วงที่อิสหมัยคบหากับครูพละของโรงเรียน เขาเคยสงสัยว่าครูพละ
รู้ตัวว่าตัวเองเป็นเกย์หรือมีความรู้สึกชอบผู้ชายด้วยกันตั้งแต่เมื่อไหร่
เขาบอกว่าเขาไม่เคยรู้สึกที่ตัวเองกลายเป็นคนที่ชอบเพศเดียวกัน

เหมือนตอนนี่ แต่ตอนที่เขาเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยในปัตตานีเขาเคยมีประสบการณ์ทางเพศกับเพื่อนผู้ชายที่เรียนด้วยกันแต่ไม่มีใครพูดถึงและปล่อยให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดมา แม้ว่าหลังอิสลาม์จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พร้อมกับเรื่องอื้อฉาวในโรงเรียนแต่เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนผู้ชายในโรงเรียนยังคงเกิดขึ้นเหมือนปกติ บ่อยครั้งที่เพื่อนอิสลาม์ยังขอให้เขาช่วยใช้ปากเพื่อสำเร็จความใคร่อยู่ตลอดทั้งในห้องนอน ห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ หรือห้องน้ำในโรงเรียน ด้วยความที่โรงเรียนปอเนาะแบ่งแยกหญิงชายอย่างค่อนข้างชัดเจนดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นของบทความ จึงทำให้โรงเรียนไม่จับตามองความสัมพันธ์ของนักเรียนชายด้วยกันเองและเมื่อความใกล้ชิดของนักเรียนต่างเพศสร้างความไม่พอใจให้กับครูที่ดูแลความประพฤติของนักเรียน ในความเห็นของอิสลาม์จึงยิ่งทำให้นักเรียนผู้ชายรู้สึกสบายใจและไม่ผิดบาปหากเพื่อนเพศเดียวกันจับเนื้อต้องตัวที่ส่วนปกติไปจนถึงพื้นที่ส่วนตัวของร่างกาย นอกจากอิสลาม์แล้วยังมีเพื่อนกะเทยในโรงเรียนปอเนาะอีกจำนวนมากในโรงเรียนทั้งสายศาสนาและสามัญ กะเทยสายศาสนาแสดงอัตลักษณ์ความเป็นปอเนาะได้ชัดเจนเพราะนักเรียนสายนี้ใส่ชุดเครื่องแบบเป็นเสื้อแขนยาวสีขาวกับผ้าใส่รอง การใส่ผ้าใส่รองของกะเทยปอเนาะจึงใส่รัดแบบแน่นและสามารถปรับการพับให้เหมือนใส่ผ้าถุงของผู้หญิงยิ่งรวมถึงการแต่งหน้าทาปากของกะเทยทุกคนในโรงเรียนยิ่งทำให้กะเทยชอบไปแวะเวียนอยู่ตามใต้ปอเนาะของนักเรียนชายเพื่อช่วยสำเร็จความใคร่

วัฒนธรรมการเล่นเพื่อนหรือการเล่นเด็กผู้ชายที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ที่บันทึกโดยมุสลิมในวัฒนธรรมอาหรับปรากฏอย่างคล้ายคลึงกัน ในสังคมมุสลิมที่หญิงชายแบ่งแยกพื้นที่กันอย่างชัดเจน

ทำให้สังคมผู้ชายหา“ตัวแทน” ของเพศหญิงขึ้นมา เหมือนกะเทยในโรงเรียนปอเนาะที่แต่งหน้าแต่งตาใส่ใสรังรัดรูปเพื่อแสดงให้เกิดความใคร่ ในโรงเรียนปอเนาะและเด็กปอเนาะที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายรู้สึกชอบธรรมด้วยการมอง รู้สึก และแสดงออกต่อผู้ชายที่เป็นตัวแทนของเพศหญิงในสังคมเล็กๆ ของผู้ชายเหล่านั้นเช่นเดียวกับวัฒนธรรมการดูเด็กชายเต๋นระบ่าในสังคมมุสลิม (ผู้ชาย) ที่หลายครั้งถูกมองได้ว่าเป็นการสร้างพื้นที่ทางเพศที่คลุมเครือของอัตลักษณ์ทางเพศและความใคร่ที่มีต่อตัวแทนเหล่านั้นดังกรณีของ “บาชาบาซี” ในอัฟกานิสถาน

ภาพยนตร์สารคดี Dancing Boys of Afghanistan²⁶ (2010) กำกับโดย Najibullah Quraishi เป็นเรื่องราวในประเทศอัฟกานิสถานหนึ่งในประเทศมุสลิมที่เคร่งครัดในกฎหมายอิสลามที่นิยมการให้เด็กผู้ชายมาเต๋นระบ่าที่แสดงความอ่อนช้อยเยี่ยงการแสดงของผู้หญิงซึ่งเป็นที่รู้จักในชื่อว่า “บาชาบาซี” (Bacha bazi) หรือเรียกสั้นๆ ว่า “bacchá” ภาษาเปอร์เซียที่แปลว่า “การเล่นกับเด็กผู้ชาย” ในภาพยนตร์แสดงถึงกระบวนการสรรหาเด็กผู้ชายในชุมชนคนยากจนในอัฟกานิสถานที่ครอบครัวขายให้ผู้ชายสูงวัยเพื่อทำงานเป็นบาชาบาซีหนึ่งในธุรกิจที่เป็นที่นิยมและมีเด็กผู้ชายอายุตั้งแต่ 7-15 ปีอยู่ในวงจรธุรกิจนี้ ผู้เขียนมีความสนใจและสงสัยต่อความปรารถนาของผู้ชายมุสลิมที่หนึ่งอยู่ในห้องแสดงการเต๋นระบ่าของบาชาบาซีที่จับจ้องเด็กหนุ่มไปด้วยสายตาเต็มไปด้วยความปรารถนา (ทางเพศ) ในร่างกายของเด็กหนุ่มมากกว่าเพื่อความบันเทิงทั่วไป นายหน้าที่จัดแสดงการเต๋นระบ่ารับว่ามีอย่างอื่นนอกจากการเต๋นระบ่าเพราะในแต่ละครั้งที่การแสดงจบชาย

²⁶ สามารถชมภาพยนตร์ The Dancing Boys of Afghanistan ได้ที่ <https://vimeo.com/11352212>

มุสลิมรุ่นใหม่ใหญ่ที่มาจากมารแสดงเข้ามาติดต่อกันเพื่อซื้อขายบริการทางเพศกับเด็กหนุ่มเหล่านี้

ลักษณะของสังคมผู้ชายเป็นใหญ่หรือ Patriarchy ในภาพยนตร์สารคดีเรื่องนี้ปรากฏชัดเมื่อการครอบครองเด็กชายเป็นสัญลักษณ์ของการใช้ อำนาจของผู้ชายในระบบปอเนาะที่อิสลามได้มีประสบการณ์มีประเพณีอย่างหนึ่งระหว่างรุ่นพี่-รุ่นน้องมุสลิมรุ่นพี่หลายคนสั่งให้รุ่นน้องที่มาอยู่ใหม่ดื่มถั่วเขียวเลี้ยงรุ่นพี่ทุกคนในปอเนาะ ในตอนเด็กช่วงนั้นอิสลามไม่เข้าใจว่าการดื่มถั่วเขียวสื่อหมายถึงอะไรนอกจากสิ่งที่รุ่นพี่สั่งเพื่อแสดงอำนาจของตัวเองต่อรุ่นน้องและการขู่ว่า “ญิน” (สิ่งสร้างของพระเจ้าในอีกภพหนึ่งที่คล้ายกับความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมอื่น) มาหลอกกับเด็กใหม่ที่ไม่ทำประเพณีนี้เด็กปอเนาะรุ่นน้องทุกคนจึงต้องดื่มถั่วเขียวเลี้ยงรุ่นพี่ในคืนแรกที่ย้ายเข้ามา ในตอนนี้ผู้เขียนมองการดื่มถั่วเขียวแสดงถึงความสัมพันธ์แบบพี่น้องกับการอยู่ร่วมกันของผู้ชายมุสลิมในโรงเรียนปอเนาะ อาจเป็นเพียงสัญลักษณ์ถึงการอยู่ในการดูแลของรุ่นพี่หรือแม้แต่การครอบครองว่าใครอยู่ในกลุ่มหรือสังกัดใคร ในบางกรณีของเด็กผู้ชายที่มีลักษณะนุ่มนวลแบบอิสลามอาจเป็นสัญลักษณ์ของการเชื่อเชิดการมีกิจกรรมทางเพศ เพราะเป็นกิจกรรมที่รุ่นพี่ได้รู้จักรุ่นน้องทุกคนและเชื่อว่ารุ่นพี่หลายคนที่อยู่แต่ในสังคมเฉพาะผู้ชายในปอเนาะต่างมีความปรารถนาทางเพศความใคร่ที่พวกเขาต้องการระบายอารมณ์นี้เนื่องจากเด็กปอเนาะชายบางคนเคยผ่านประสบการณ์ทางเพศกับรุ่นพี่หรือรุ่นน้องที่มีความปรารถนาทางเพศเช่นเดียวกัน บางคนมองว่าเป็นการหาประสบการณ์ก่อนเรียนจบออกไปและแต่งงานกับผู้หญิงเพื่อมีครอบครัวต่อไปในอนาคต

ภาพกิจกรรมในโรงเรียนปอเนาะ
เกี่ยวกับอบรมศาสนาของผู้เขียน (ปี พ.ศ. 2546)

รุ่นพี่ของอิสมาัยคนหนึ่งที่มีกลุ่มเพื่อนกินข้าวเย็นในปอเนาะด้วยกัน เคยบอกว่ารุ่นพี่อีกคนหนึ่งสนใจ ถ้าหากเขาไปนอนกับรุ่นพี่คนนี้บ้างเป็นบางครั้ง แต่อิสมาัยไม่เคยถูกรุ่นพี่คนนี้ส่งไปนอนตามคำสั่ง แต่อิสมาัยมักถูกเพื่อนร่วมห้องที่รวมตัวกันห้องของคนใดคนหนึ่งตอนกลางคืน บังคับให้เขาสำเร็จความใคร่ด้วยปากกับเพื่อนหนึ่งคนในห้อง ในเวลาที่มีกิจกรรมตัวกันสูบบุหรี่ตอนกลางคืนในปอเนาะ กิจกรรมทางเพศในหมู่เด็กปอเนาะจึงไม่ต่างจากวัฒนธรรมมุสลิมอาหรับที่เล่นกับเด็กผู้ชาย (play with boys) แต่ยั้งสืบเนื่องมาเป็นเล่นกับเพื่อน (play with friends) และเล่นกับรุ่นน้อง (play with brothers) นอกจากนี้ความรักที่มีต่อเด็กผู้ชายในวัฒนธรรมมุสลิมอาหรับถูกพิจารณาว่าทำได้ เขามองว่าเด็กหนุ่มเหล่านี้ขาดสิ่งที่เรียกว่าทักษะแบบผู้ชาย (defining skill of males) เด็กผู้ชายจึงถูกส่งต่อไปยังผู้ชายมุสลิมอาวูโสประหนึ่งเป็น hidden pearls หรือไข่มุกที่ซ่อนอยู่²⁷

การอยู่กินแบบรุ่นพี่รุ่นน้อง วัฒนธรรมการอยู่ด้วยกันแบบพี่น้องมุสลิมไม่ใช่เป็นเรื่องของการดูแลเอาใจใส่แบบพี่น้องหรือการใช้อำนาจจากระบบอาวูโสในการบังคับใช้รุ่นน้องในความหมายกว้างๆ เช่นนั้นอย่างเดียวผู้เขียนวิเคราะห์ว่าวัฒนธรรมการอยู่กินแบบรุ่นพี่รุ่นน้องคือเรื่องการครอบครอง (possessor) ของผู้ชายที่มีต่อเด็กหนุ่มหรือผู้ชายด้วยกันเอง เช่นดังกรณีของภาพยนตร์สารคดี Dancing Boys of Afghanistan ในตอนหนึ่งผู้ชายวัยกลางคนให้สัมภาษณ์ในสารคดีว่า

²⁷ Faris Malik, "Queer Sexuality and Identity in the Qur'an and Hadith," *Journal of Life and Science*, (2008) <http://journaloflifeandscience.blogspot.com/2008/08/homosexuality-in-quran-and-hadith.html> (accessed February 3, 2017).

เด็กหนุ่มหลายคนที่เขาดูแลให้เดินตามที่แตกต่างกัน พวกเขาต้องการปรารถนามีเพศสัมพันธ์กับเขา ถ้าเด็กเหล่านั้นต้องการเขาจึงไม่มีปัญหาภรรยาของเขาไม่เคยว่าอะไร เพราะในสังคมสำหรับผู้หญิงไม่มีปากเสียงอะไรอยู่แล้วเขาย้ำว่าเด็กหนุ่มหลายคนอยากมีเพศสัมพันธ์ด้วยกันทั้งนั้น นอกจากนี้การครอบครองเด็กหนุ่มนักเดินหรือ “บาซาบาซี” ในกลุ่มผู้มีอิทธิพลในสังคมอัฟกานิสถานหรือกลุ่มนายทุนธุรกิจบาซาบาซีเป็นการบอกถึงอำนาจของคนนั้น ยังมีเด็กหนุ่มไว้ครอบครองมากยิ่งขึ้นแสดงถึงบารมีที่มีมาก ดังที่ Malik อ้างจากในอัล-กูรออันกล่าวถึงว่าผู้ชายไม่ใช่สิ่งครอบครองทางปรารถนา (possessors of the desire) ให้แก่ผู้ชาย: *غَيْرِ أَوْلِيٍّ إِلَّا رَبُّهُ مِنَ الْجَبَالِ* และไม่อนุญาตให้ใช้คำว่า passive sex partner ด้วยเช่นกัน

10. โบรมานส์: ความรักและความใคร่ ในนัยความหมายสัมพันธ์แบบพี่น้องมุสลิม

ความปรารถนาทางเพศเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ไม่ว่าจะนับถือศาสนาหรือเพศอะไร เด็กปอเนาะวัยรุ่นในหอพักมักมีความใคร่ทางเพศเช่นเดียวกับวัยรุ่นโดยทั่วไป ทั้งที่เป็นมุสลิมหรือศาสนิกอื่นๆ เพียงแต่เมื่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหลายครั้งอยู่ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น เณรในวัดอาจมีอะไรกับเณรด้วยกัน เด็กในหอพักคริสต์อาจช่วยกันสำเร็จความใคร่ ตรงนี้ควรพิจารณากันในลักษณะใดผู้เขียนยืนยันถึงความไม่ถูกต้องในกรณีของการล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นในนามและพื้นที่ศาสนาทั้งที่เกิดขึ้นในประสบการณ์ของผู้เขียนเองหรือจากข่าวและสื่อต่างๆ ที่เกิดขึ้นในศาสนาอื่นๆ แต่ว่าความสัมพันธ์ทั้งความใคร่หรือความรักของมุสลิมที่มองว่าตัวเองเป็นเคียวรีนั้นสามารถเข้าใจหรือยอมรับได้หรือไม่ในทัศนะของแต่ละคนในสังคม

ช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายของอิสมาัยในโรงเรียนปอเนาะนี้รุ่นพี่ชื่อซารีฟอายุ 20 ต้นๆ เขาเรียนปอเนาะชั้นเอี้ยะดาดี๊ยะและเป็นนักกีฬาของโรงเรียนเขาชวนอิสมาัยไปอยู่เป็นเพื่อนร่วมห้อง พี่ซารีฟเป็นผู้ชายแท้ที่นักเรียนหญิงหลายคนชื่นชอบเพราะอัธยาศัยดีและหน้าตาดี ตอนแรกอิสมาัยไม่กล้าบอกรุ่นพี่คนนี้ เพราะกลัวว่าเขาไม่ชอบผู้ชายที่ดูนิ่งๆ ตู่่งตู่่งๆ เขาจึงอยู่ด้วยกันกับพี่ซารีฟแบบไม่ได้ยุ่งเรื่องส่วนตัวกันมากนัก คืบหนึ่งรุ่นพี่ซารีฟบอกให้อิสมาัยช่วยเขาสำเร็จความใคร่ให้และกลายเป็นกิจกรรมที่ทำด้วยกันเกือบทุกคืนแต่ไม่เคยเอาเรื่องกิจกรรมตอนกลางคืนมาพูดคุยจริงจังและทำเสมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ความรู้สึกของอิสมาัยในตอนนั้นไม่แน่ใจว่าคืออะไร อาจเป็นความสัมพันธ์แบบพี่น้อง (Brotherhood) ที่ศาสนาอิสลามใช้เรียกความสัมพันธ์แบบพี่น้องมุสลิม และถ้าเป็นความสัมพันธ์แบบพี่น้องในลักษณะนี้ที่เกิดขึ้นคงไม่อาจพัฒนาเป็นอย่างอื่น ความรัก (love) แบบหญิง-ชายที่อิสลามยอมรับได้ ความสัมพันธ์แบบพี่น้องในแบบนี้จึงเป็นเพียงการแสดงออกถึง “ความใคร่” (lust) เท่านั้น

20 ปีต่อมาเมื่ออิสมาัยกลายเป็นอาจารย์พิเศษสอนด้านมานุษยวิทยาที่มหาวิทยาลัยในจังหวัดปัตตานี เขาได้เรียนรู้ชีวิตของนักศึกษาที่นี่ซึ่งมีชีวิตทางสังคมในกลุ่มเฉพาะเพศเดียวกัน กลุ่มผู้ชายที่เป็นลูกศิษย์ของอิสมาัยมักรวมกลุ่มที่ร้านน้ำชาเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องกิจกรรมและมีการปรึกษาเรื่องความรักของหมู่เพื่อน อิสมาัยมักนั้นเป็นผู้สังเกตการณ์ในวงคุยสนทนาของนักศึกษาชายในตอนคำอยู่บ่อยๆ เพราะนักศึกษาบางกลุ่มที่สนใจด้วยมักชวนเขาไปร่วมวงน้ำชา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมและกิจกรรมสังคมของวัยรุ่นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ในครั้งหนึ่งมีรุ่นพี่ของนักศึกษาในคณะเดียวกันถามเรื่องการฝึกงานช่วงปิด

เทอมกับเพื่อนรุ่นน้องจากนั้นจึงไปสู่คำถามเรื่องความรักของอีกฝ่าย รุ่นที่มีบุคลิกที่ออกนูนมวลกกว่าถามรุ่นน้องที่หน้าตาคนหนึ่งด้วยความอยากรู้ว่าเขามีแฟนแล้วหรือยัง? พร้อมๆ กับยิงคำถามว่า “ตกลงชอบผู้หญิงหรือผู้ชาย?” รุ่นน้องหน้าตาดีคนนั้นรีบตอบทันทีว่า “ผมเอา(เลือก)ผู้หญิงนะ” เขาเสริมต่อด้วยน้ำเสียงที่เล่นที่จริงว่า “แต่กับผู้ชายก็...เป็นบางครั้ง”

ผู้เขียนสนใจเรื่องสังคมของกลุ่มผู้ชายด้วยกัน ในกรณีของสังคมมุสลิมที่คาดหวังให้มุสลิมโดยเฉพาะวัยรุ่นควรต้องไม่ปะปน ในสังคมชีวิตประจำวัน วัยรุ่นมุสลิมชายในสังคมจึงมักอยู่ด้วยกันตลอดเวลาและสร้างความผูกพันแบบพี่น้องมุสลิมขึ้นมาสนับสนุนความสัมพันธ์ของพวกเขา ที่ใน “บางครั้ง” เกี่ยวโยงกับเรื่องกิจกรรมทางเพศของพวกเขา อยู่ด้วยเช่นกัน หากพิจารณาประเด็น “ความปรารถนาในสังคมเฉพาะกลุ่มผู้ชาย” หรือ homosocial desire แนวคิดของ Eve Kosofsky Sedgwick (1985) ในหนังสือ *Between Men: English Literature and Male Homosocial Desire* ที่เน้นอธิบายกิจกรรมทางเพศของผู้ชายที่มีความกำกวมของเส้นแบ่งระหว่างสังคมแบบปิตาธิปไตยและความสัมพันธ์รักร่วมเพศที่เป็นไปได้ทั้งในเชิงสนับสนุนกันหรือขัดแย้งกันกับสังคมชายเป็นใหญ่²⁸

เพื่อนอาจารย์ของอิสหมัยเล่าถึงเรื่องที่มีลูกศิษย์มุสลิมชายมาปรึกษาเรื่องความรักกับเขา เพื่อนคนนี้เป็นเกย์ที่เปิดเผย เขาจึงคิดว่าคงเป็นเหตุผลที่นักศึกษาคนนั้นมาเปิดเผยตัวตนทางเพศให้อาจารย์ฟังอย่าง

²⁸ Ming Panha, “In-between Men: Diasporas’ Experience and the Homoeroticism of Gibreel Farishta and Saladin Chamcha in The Satanic Verses,” *Thoughts* (2013): 72-90.

เปิดอก ลูกศิษย์ของเขามาปรึกษาด้วยน้ำเสียงที่เรียบนิ่งแต่แฝงความกังวลต่อความรักของตัวเอง เขาเล่าว่าตัวเองได้ไปสารภาพรักกับเพื่อนร่วมห้องที่หอพักนอกมหาวิทยาลัยแต่ถูกปฏิเสธความสัมพันธ์แบบแฟนคูรักร เพราะอีกฝ่ายยืนยันว่าเขาชอบผู้หญิงไม่ได้เป็นเกย์ที่ชอบผู้ชาย ลูกศิษย์คนนี้จึงเสียใจมากเพราะที่ผ่านมาเขาและเพื่อนร่วมห้องเคยมีอะไรกันอยู่บ่อยครั้งลูกศิษย์คนนั้นบอกกับอาจารย์ของเขาอย่างชัดเจนว่า “เราสองคนมีความสัมพันธ์กันแบบ brotherhood” ที่พักอาศัยอยู่ด้วยกัน และสนิทกันแบบพี่น้องมุสลิมกันแต่ก็ “มีอะไรกัน” ด้วย

หากพิจารณาในมุมมองของ Sedgwick (1985) ผู้เขียนวิเคราะห์ว่าจึงมีความเป็นไปได้ที่ในกรณีของความสัมพันธ์แบบพี่น้องมุสลิมหรือ Muslim Brotherhood ที่ก่อตัวในความสัมพันธ์ทางเพศและสังคมของกลุ่มวัยรุ่นชาย ทั้งที่ฝ่ายนิยามตนเองเป็นชายแท้หรือชอบผู้ชายด้วยกัน จะมองว่าในช่วงสังคมนี้ออกเขาอยู่ด้วยกันในลักษณะแบบเฉพาะกลุ่มผู้ชายทั้งในโรงเรียนปอเนาะหอพักในมหาวิทยาลัยก่อนที่พวกเขาต้องออกไปสู่โลกของสังคมผู้ใหญ่ที่ถูกคาดหวังให้ต้องแต่งงานมีครอบครัวทั่วไปการอยู่ด้วยกันแบบ “Brotherhood” ที่พวกเขาานิยาม (หรือเข้าใจในลักษณะนี้) จึงเป็นกระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความสัมพันธ์รักต่างเพศ (heterosexuality) ในที่สุด²⁹ เช่นกรณีที่รุ่นพี่ในโรงเรียนปอเนาะที่อิสลาม์เคยเรียนตอนระดับมัธยมหลังจากเรียนจบจากโรงเรียนไปแล้วเกือบจะทุกคนที่เริ่มทยอยแต่งงานกับแฟนสาวที่เคยจีบกันช่วงเรียนที่หลายคนต่างเคยมีประสบการณ์ทางเพศกับผู้ชายด้วยกัน (อย่างน้อยสักครั้งหนึ่ง) ในช่วงเรียนที่ปอเนาะ

²⁹ Eve Kosofsky Sedgwick, *Between Men: English Literature and Male Homosocial Desire* (New York: Columbia University Press, 1985), 23.

ภาพที่อิสมาัยผลออกไปมองเห็นในช่วงสุดท้ายก่อนเรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนปอเนาะนี้ ผู้เขียนเคยมองเห็นห้องหนึ่งที่เปิดประตูแล้วมีรุ่นพี่กะเทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับเด็กผู้ชายหน้าตาดีชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสนิทสนมกันที่เห็นผ่านในห้องที่เปิดไว้ในความคิดของเขานั้นยังเชื่อว่าความสัมพันธ์แบบรุ่นพี่รุ่นน้องและวัฒนธรรมการอยู่ด้วยกันแบบ brotherhood ยังคงมีอยู่และมีต่อไปในโรงเรียนและที่อื่นๆ ในสังคมมุสลิมบางคนอาจสังเกตเห็นเรื่องที่เกิดขึ้นและบางคนคิดว่าเป็นเรื่องที่ยากเอามาพูดถึงความสัมพันธ์ของเควีย์ร์มุสลิมกับผู้ชายที่ไม่แสดงออกชัดเจนถึงความปรารถนาทางเพศเดียวกันจึงถูกขีดเส้นด้วยคำนิยามของคำว่า “brotherhood” ที่อนุญาตให้พวกเขาแสดงออกถึงความใคร่หรือ “lust” ของตัวเองแต่ไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความรักหรือ “love” ของผู้ชายด้วยกัน

เรื่องราวที่เกิดขึ้นผ่านความสัมพันธ์แบบ brotherhood ข้างต้นในกรณีของมุสลิมวัยรุ่นชายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจุดเริ่มเรื่องของบทความชิ้นต่อไปที่ผู้เขียนกำลังศึกษา หลังจากในบทนี้เปิดประเด็นเรื่องความสัมพันธ์รักร่วมเพศในปอเนาะในภาคกลางผ่านความทรงจำของผู้เขียน ประเด็นที่ผู้เขียนสนใจต่อไปคือการเข้าไปศึกษาในบริบทของสังคมมุสลิมที่เคร่งครัดทางศาสนา เช่น ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้เช่นปัตตานี ยะลา นราธิวาส ในกลุ่มผู้ชาย (แบบ brotherhood) และกะเทยมุสลิม (ปอเนาะ) ที่เรียนอยู่ทั้งในโรงเรียนสอนศาสนา (ปอเนาะ) และมหาวิทยาลัยรวมถึงกรณีของเกย์/กะเทยมุสลิมในพื้นที่นี้ที่พยายามกดทับอัตลักษณ์ทางเพศ/ความปรารถนาของตนเองและการแต่งงานกับผู้หญิงมุสลิมเพื่อเริ่มต้นชีวิตครอบครัวในสังคมมุสลิม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้อธิบายถึงความสลับซับซ้อนและความลึกซึ้งของเพศวิถีในสังคม

มุสลิมไทยต่อไปเพื่อนำไปสู่ข้อสนับสนุนของสมมุติฐานที่ผู้เขียนได้นำเสนอและวิเคราะห์ในบทนี้

11. คำสาปใต้ผิวน้ำ

เรื่องราวของอิสมีย คือเรื่องราวที่เกิดขึ้นของผู้เขียนเมื่อวัย 12 ปี บทความนี้จึงไม่ได้เป็นอะไรไปมากกว่าการที่นักมานุษยวิทยาเดินทางกลับไปสู่หมู่บ้านในความทรงจำ (memory site) ช่วงวัยเด็กของตัวเอง และเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นผู้เขียนไม่ได้มองสิ่งที่อิสมียถูกกระทำเป็นการถูกล่วงละเมิดไปทั้งหมด แม้อาจมีเป็นบางเหตุการณ์แต่ทั้งหลายทั้งปวงผู้เขียนเรียกว่าเป็นการถูกล่วงละเมิดทางจิตวิญญาณหรือ Spiritual abuse³⁰ ในนามของศาสนาเสียมากกว่าที่ได้ทำลายความเชื่อศรัทธาที่มีต่อศาสนาอิสลามของผู้เขียนไปจนเกือบหมดสิ้นและส่งผลโดยตรงต่อศาสนาทัศน์ (religiosity) ของผู้เขียนตลอดมา แม้ว่าด้านหนึ่งเหตุการณ์ในอดีตทำให้ผู้เขียนสนใจต่อประเด็นด้านมานุษยวิทยาอิสลามแต่ด้านลึกซึ้งในคือการตั้งคำถามต่อสังคมมุสลิมที่ไม่ได้เป็นเพียงอุดมคติ ถ้าหากได้เผยให้เห็นสังคมมุสลิมในวัฒนธรรมและบริบทต่างๆ ความขัดแย้งและความย้อนแย้งที่ยังคงปรากฏอยู่เสมอตั้งที่ผู้เขียนกล่าวไว้ในตอนต้น กรณีของเด็กชายเต็นระบ่าในอัฟกานิสถานและเรื่องรักร่วมเพศในโรงเรียนปอเนาะของผู้เขียนที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนนี้แห่งเดียว เพราะบทความนี้เป็นเพียงปฐมฤกษ์ของเรื่องราวของ “เคเวียร์มุสลิม” ที่ผู้เขียนมีเจตนาเพื่อชวนเปิดคำถามและเปิดหัวใจ

³⁰ คำนี้ถูกใช้ในการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นจากผู้ให้สัมภาษณ์ของผู้ที่เคยถูกบาทหลวงล่วงละเมิดทางเพศในวัยเด็ก ว่าไม่ได้เป็นเพียงของเพศ แต่เป็นการล่วงละเมิดทางจิตวิญญาณของพวกเขาไปด้วย จากภาพยนตร์เรื่อง “Spotlight” (2014).

ให้นักวิชาการมุสลิมหันมาให้ความสนใจอย่างจริงจังนอกจากเพียง “การปาหิ่น” ในนามของศาสนาใส่หน้ากลุ่มเครือขีร์มุสลิมด้วยคำตัดสินที่เอาหลักการศาสนาอย่างแข็งทื่อ

ในขณะที่เดียวกันผู้เขียนในฐานะเป็นนักวิจัยทางมานุษยวิทยา การเลือกสะท้อนย้อนคิดต่อความทรงจำที่หลายเรื่องราวที่อยากลืมหรือ ลืมไปแล้ว ความพยายามนี้ถึงเหตุการณ์บางตอนที่ตนเองถูกล่วง ละเมิดทางเพศจากรุ่นพี่มุสลิมทั้งในตอนโรงเรียนมัธยมศึกษาและ มหาวิทยาลัยและเรื่อง “ความใคร่” ที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่ในช่วงเข้าสู่ วัยรุ่นของตนเองนำมาสู่ความกลัวที่ซ่อนอยู่ข้างในจิตใจ หนึ่งในนั้นคือ ความกลัวจากที่เคยเป็น “ผู้ถูกกระทำ” (abused) จนมาเป็น “ผู้กระทำ” (abuser) ผู้เขียนนิพพานกับตัวเองในเรื่องที่มีความเป็นไปได้อันน่าเศร้า ของตัวเองในกรณีนี้ที่อยู่เสมอและปรากฏในหลายๆ เหตุการณ์ที่ตนเอง พลังพลาดให้เกิดขึ้นในช่วงเรียนมหาวิทยาลัย ความกังวลที่เกิดขึ้นอยู่ เสมอเมื่อผู้เขียนต้องไปลงพื้นที่หมู่บ้านสำหรับงานภาคสนาม นอกจาก แค่การกดทับความเป็นเครือขีร์ไม่ให้ออกมาเป็นเป้าของความเป็นอื่นแล้ว ตัวเองต้องควบคุมความใคร่ไม่ให้เห็นถึงความปรารถนา กับผู้ชายใน สนามวิจัย แม้กระทั่งวัยที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้เขียนยอมรับในงานชิ้น นี้ว่าตัวเองเคยเล่าเบื้องหลังความปรารถนาทางเพศของเพื่อนนักวิจัย มานุษยวิทยาที่มีความปรารถนาทางเพศกับพระภิกษุวัยรุ่นโดยที่ไม่เคย พุดเล่าเบื้องลึกเบื้องในของตัวเอง อาจเพราะต้องการป้ายเปี่ยงประเด็น ที่ตัวเองไม่ต้องการพูดออกมาตรงๆ หรือยังไม่กล้าออกมายอมรับและ ทลายความกลัวที่ค่อยๆ ผุดขึ้นมาตามช่วงวัยของผู้เขียน

ความใคร่ความปรารถนาในเพศเดียวกันคือสิ่งที่ผู้เขียนถามพระเจ้าอยู่บ่อยครั้งบทสนทนาภายใน (inner dialogue) ที่มีต่อพระเจ้าของผู้เขียนโดยเฉพาะ “ความปรารถนา” หรือ desire ที่ผู้เขียนหยิบเอามาตั้งประเด็นในช่วงต้นของบทความ เพราะไม่รู้่วาวิธีการเก็บและกดให้ตัวเองอยู่หนทางของพระเจ้าต้องการได้นั้นเป็นอย่างไรและในหลายครั้งเมื่อตนเองเคยถูกล่วงละเมิดทางจิตวิญญาณและศาสนาไปแล้วในวัยเด็ก สิ่งที่ทำคือการประชดพระเจ้าที่ทำให้เกิดเรื่องขึ้นแบบนี้จนกลายเป็นคำตอบที่ฟังดูหมิ่นหนทางนอกจากการขอให้ถึงวันที่ตนเอง “ขอภัยโทษ” (atonement) กับพระเจ้าเพราะเหนื่อยล้าเกินไปสำหรับควบคุมความปรารถนาและความใคร่ต่อไปได้ สุดท้ายนั้น ความอัดอั้นในตัวตนของเคเวียร์มุสลิมที่ไม่ได้อยู่ความปรารถนาของพระเจ้าคือความรู้สึกที่ไม่สามารถถอดออก (unveiled sentiment) ให้สังคมยอมรับความจริงที่พวกเขาเป็นตัวตนและดำรงอยู่อย่างเท่าเทียมไม่ได้ นอกเสียจากต้องไปหาคำอธิบายใหม่มาอธิบายความสัมพันธ์ของตัวเองที่สังคมพอรับได้ว่าเป็น “brotherhood” ที่สอดคล้องกับความคิดเรื่อง “พี่น้องมุสลิมกัน” ในอิสลามซึ่งเป็นการเลือกนิยามขอบเขตการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกันในสังคมมุสลิมที่มีเส้นแบ่งทางเพศอย่างชัดเจนจนนำมาสู่สังคมที่เป็นผู้ชายด้วยกัน ทางออกในการสนองอารมณ์ความใคร่ความปรารถนาจึงถูกปลดปล่อยออกมาในหลายระดับและรูปแบบขึ้นอยู่กับการตีความศาสนากับเพศวิถีของตัวเองอย่างประนีประนอม

12. จุดเปลี่ยนผ่านสู่ “เคเวียร์อิสลาม”

“เคเวียร์อิสลาม” เป็นประเด็นใหม่และกำลังได้รับความสนใจอย่างมากในยุโรปซึ่ง University of Leicester หยิบเอามาพูดถึงในฐานะหัวข้อสัมมนาทางวิชาการอย่างจริงจังจึงเป็นกลุ่มแรกในปลายปี พ.ศ.

2558 ในเรื่อง Queering Islam³¹ นำโดย Alberto Fernández Carbajal (2015) ที่เน้นการนำเสนอภาพของเควีย์ร์มุสลิมพลัดถิ่น (queer diasporic Muslims) ในวรรณกรรมและภาพยนตร์ในระดับนานาชาติเพื่อขุดค้นและคลี่คลายมุมมองเรื่องเควีย์ร์ในอิสลามต่อการมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่مبرรทัดฐานทางเพศวิถี เพื่อให้คนในวงวิชาการ และผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงและแลกเปลี่ยนในวงกว้าง เช่น งานของ Samar Habib จาก SOAS มหาวิทยาลัยลอนดอนเรื่อง 'States of Being: Narratives of Queer Diaspora in Contemporary Scholarship' ที่ตั้งคำถามความสัมพันธ์ระหว่าง "อิสลาม" กับ "ตะวันตก" และปัญหาต่อความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศ (homosexuality) ที่เควีย์ร์มุสลิมต้องเผชิญกับอคติต่างๆ

บทความของ J. Marie นำเสนอความเคลื่อนไหวของกลุ่มเควีย์ร์มุสลิมในปัจจุบันว่ามีจำนวนของมุสลิม LGBTQ ออกมาเปิดเผยเพศวิถีหรือ come out ที่นิยามตัวเองว่าเป็น "เควีย์ร์" มากขึ้นโดยเฉพาะในสังคมมุสลิมในสหรัฐอเมริกาต่างออกมาเปิดรับตัวตนและความเป็นศาสนิก รวมถึงการยอมรับให้ตีความอัลกุรอานใหม่เพื่อหาพื้นที่ให้แก่กลุ่มเควีย์ร์มุสลิมอยู่ด้วยกันได้³² ดังที่มีอิหม่ามผู้นำศาสนาในชุมชนที่เป็นเกย์แบบเปิดเผยชื่อว่า El-Farouk Khaki เขาเป็นนักกฎหมายเพื่อสิทธิมนุษยชนและทำหน้าที่ผู้นำชุมชนที่มีกลุ่มเควีย์ร์มุสลิมเข้ามามีส่วนร่วมและใช้พื้นที่ทางศาสนามากขึ้นเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

³¹ อ่านรายละเอียดเพิ่มของโครงการศึกษาเรื่อง Queering Islam ได้ที่ <http://staffblogs.le.ac.uk/queeringislam/>

³² J. Marie, "The Queer Muslim Movement Is Growing," (2017) <http://kitschmix.com/queer-muslim-movement-growing/> (accessed March 12, 2017).

อัตลักษณ์ทางเพศสภาพและเพศวิถีเนื่องจากหลายคนที่ยังดิ้นรนกับปัญหาภายในครอบครัวและสังคม เขาจึงเน้นการพูดคุยเรื่องการดูแลตัวเองและการเยียวยาทางร่างกายจิตวิญญาณและอารมณ์ของเควียร์มุสลิมที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ไม่ใช่แค่เพียงบอกพวกเขาว่า “อะไรทำได้อะไรทำไม่ได้”

สถาบันทางวิชาการด้านมุสลิม/อิสลามศึกษาบางแห่งไม่ได้ปิดตัวเองหรือหยุดตั้งถามต่อสถานการณ์ในสังคมโลกและมุสลิม เช่น ศูนย์อิสลามศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยดุก (Duke Islamic Studies Center) นำโดยผู้อำนวยการสถาบัน Omid Safi ออกมาชวนตั้งข้อถกเถียงอย่างชัดเจนต่อเหตุการณ์การกราดยิงในไนท์คลับเกย์³³ ในรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา โดยมุสลิมที่เป็นผู้ก่อเหตุได้ถูกวิเคราะห์ว่าเขาเป็นเกย์แอบที่ยังไม่เปิดเผยตัวเองว่าเป็นรักร่วมเพศแต่กลับแสดงการตอบโต้ต่อชุมชนชาวเกย์ด้วยความรุนแรง ในตอนนั้นจึงเริ่มตั้งคำถามต่างๆ ต่อมุมมองของอิสลามที่มีต่อกลุ่มรักร่วมเพศและนำไปสู่การเปิดพื้นที่ให้แก่เควียร์มุสลิมในสหรัฐอเมริกาทั้งเกย์และเลสเบี้ยนได้ออกมาแสดงความเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและจุดยืนทัศนคติของพวกเขา³⁴ ในฐานะมุสลิม LGBT เหตุการณ์นี้จึงเป็นกระแสที่ถกเถียงและพร้อมๆ กับเปิดให้พวกเขาได้ปรากฏตัว (visibility) จากที่เมื่อก่อนเควียร์มุสลิมมักถูก “ลบ” ออกไปในสื่อกระแสหลัก³⁵

³³ อ่านเพิ่มเติมใน https://en.wikipedia.org/wiki/2016_Orlando_night-club_shooting

³⁴ อ่านเพิ่มเติมใน <http://www.chicagotribune.com/news/nationworld/ct-muslim-lgbt-orlando-shooting-20160616-story.html>

³⁵ *Chicago Tribune*, (2016).

13. บทสรุป: เหนือพ้นไปจากคำถามแบบมุสลิม

ในงานเสวนาเรื่อง “มานุษยวิทยาอิสลามกับโจทย์ปัญหาความขัดแย้งในสังคมมุสลิม” ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผู้เขียนได้ตั้งประเด็นถกเถียงต่อมุสลิม/อิสลามศึกษา โดยเฉพาะในสังคมไทย ว่าละเลยการตั้งคำถามต่อเรื่องเพศวิถีของมุสลิม ในสังคมที่ถูกมองว่า “เบี่ยงเบน” ไปจากบรรทัดฐานศีลธรรมและหลักคำสอนของอิสลามเช่นการแปะป้ายคนกลุ่มนี้ว่า “ต้องตกนรกอย่างเดียว” หรือ “ศาสนาไม่ยอมรับเพศที่สาม” จนแม้กระทั่งมองว่า “ไม่มีกะเทยในอิสลาม” คำต่างๆ เหล่านี้สะท้อนอะไรออกไปจากที่กีดกัน (excluded) มุสลิมกลุ่มนี้ในสังคมกลายเป็นคนอื่นและถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ (dehumanised) ไม่มีทางได้รับการยอมรับหรือการมีตำแหน่งที่ในสังคมและไม่มีพื้นที่ในสังคมมุสลิมด้วยอัตลักษณ์ทางเพศของตัวเองนอกเสียจากว่าพวกเขาต้องกดทับเพศวิถีของตนเองเพื่อเพียงความสบายใจของมุสลิมในสังคมเท่านั้น

การเหนือพ้น (beyond) ไปจากคำถามแบบมุสลิมๆ เพื่อหลุดกรอบการตั้งคำตอบแบบสูตรสำเร็จและตายตัวด้วยการอ้างอิงถ้อยคำทางศาสนาเพียงอย่างเดียวมุสลิม/อิสลามศึกษามักเลือกตั้งคำถามและให้ความสนใจต่อประเด็นที่มองแล้วว่ามีความสำคัญและตายตัว แต่ไม่นำไปสู่ข้อถกเถียงอื่นๆ ที่ละเอียดอ่อนขณะนั้นการหยิบประเด็นเรื่อง “เพศ” มาพูดจึงสร้างความอึดอัดใจและกระอักกระอ่วนดังเหตุการณ์เรื่องการเมืองตีทางสื่อสังคมออนไลน์เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมาไม่นานมานี้โดยนักวิชาการมุสลิมด้านสันติวิธีก็กล่าวถึงการไม่ยอมรับเพศที่สามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ดินแดนแห่งมุสลิมเชื้อสายมลายูที่ไม่อาจรับความเป็นจริงถึงการมีอยู่ของ “มุสลิม

เกย์/กะเทย/ทอม/ดี้” ในสังคมมุสลิมต่อกลุ่มเคลื่อนไหวด้านเพศวิถีในพื้นที่ที่กำลัง “สอน” ให้พวกเขาเป็นรักร่วมเพศ

เมื่อแม้กระทั่งนักวิชาการมุสลิมเองยังติดกรอบอยู่ในคำถามที่ตัวเองไม่เคยทำความเข้าใจหรือตั้งคำถาม คำตอบสำเร็จรูปของพวกเขาจึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นการแปะป้ายและตัดสินว่ามุสลิมกลุ่มนี้กำลังหลงผิดและทำบาปใหญ่ การที่นักวิชาการมุสลิมไม่เคยอยากไปตั้งคำถามเรื่องเพศจึงทำให้มุสลิมแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการหรือคนภายนอกสังคมด้วยเพียงบอกว่า “เรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนไม่ควรเอามาพูดถึง” ดังเช่นในกรณีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจริงข้างต้น สิ่งเหล่านี้จึงทำให้ประเด็นความรู้และคำถามที่สายวิชาการมุสลิมมักนำมาพูดคุยจึงเป็นเรื่องที่เลือกมาเพื่อพูดคุยในวงเดียวกันเอง ผู้เขียนมองว่าคำถามต่างๆ นี้ไม่เคยหลุดไปจากชุดคำถามเดิมๆ การอธิบายแบบเดิมๆ เปรียบคล้ายกับเวทีบรรยายศาสนาใน “งานสุเหร่า” ที่มุสลิมเลือกและฟังอยู่ซ้ำๆ โดยไม่มีที่ท่าว่าอยากไปถกเถียงกับเรื่องละเอียดอ่อนที่สร้างความขุ่นเคืองใจกับตัวเองหรือแลกเปลี่ยนในทางวิชาการกับโลกภายนอกหรือข้ามสาขาวิชาในสังคมเดียวกันด้วยซ้ำ

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

ชัยรัตน์ พลมุข. “บทวิจารณ์หนังสือ”Ghostly Desires: Queer Sexuality and Vernacular Buddhism in Contemporary Thai Cinema.” *วารสารแม่น้ำโขง* 12, ๑.3 (กันยายน-ธันวาคม 2559): 187-198.

มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. “พรมแดนความรู้ทางมานุษยวิทยา.” <http://v1.midnightuniv.org/midculture44/newpage6.html> (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2560).

สมฤดี สงวนแก้ว. “กระบวนการพัฒนาและจำรองอัตลักษณ์ “กะเทย” ในสังคมมุสลิม.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2546.

หนังสือภาษาอังกฤษ

Behar, Ruth. “Ethnography and the Book that was Lost.” *Ethnography* 4, no.1 (2003): 15-39.

Carbajal, Alberto Fernández. “Queering Islam: A New Events Series.” (2015) <http://staffblogs.le.ac.uk/queeringislam/> (accessed March 5, 2017).

Chicago Tribune. “Muslim view of LGBT people in spotlight after Orlando attack.” (2016) <http://www.chicagotribune.com/news/nationworld/ct-muslim-lgbt-orlando-shooting-20160616-story.html> (accessed March 16, 2017).

- El-Rouayheb, Khaled. *Before Homosexuality in the Arab-Islamic World, 1500-1800*. London: University of Cambridge, 2005.
- Fardon, Richard. *Localizing Strategies*. Edinburgh: Scottish Academic Press, 1990.
- Fallers, Lloyd A. *Foreword to The Sacred Meadow* by Abdul Hamid el-Zein. Evanston, IL: Northwestern University Press, 1974.
- Jerome, Collin. "*Queer Melayu: Queer Sexualities and Politics of Malay Identity and Nationalism in Contemporary Malaysian Literature and Culture*." PhD Dissertation, University of Sussex, 2011.
- Malik, Faris. "Queer Sexuality and Identity in the Qur'an and Hadith." *Journal of Life and Science*. (2008) <http://journalof-lifeandscience.blogspot.com/2008/08/homosexuality-in-quran-and-hadith.html> (accessed February 3, 2017).
- Marie, J. "The Queer Muslim Movement Is Growing." (2017) <http://kitschmix.com/queer-muslim-movement-growing/> (accessed March 12, 2017).
- Massad, Joseph. "Re-Orienting Desire: The Gay International and the Arab World." *Public Culture* 14, no.2 (2002): 361-385.
- Ming Panha. "In-between Men: Diasporas' Experience and the Homoeroticism of Gibreel Farishta and Saladin Chamcha in *The Satanic Verses*." *Thoughts* (2013).

Murray, Stephen O. and Will Roscoe. *Islamic Homosexualities: Culture, History and Literature*. New York: New York University Press, 1997.

Muttaqin, Farid. "Changes Needed to Islamic View on Homosexuality." *The Jakarta Post*. <http://www.thejakartapost.com/detaileditorial.asp?fileid=20060902.F04&irec=3> (accessed February 1, 2017).

Rabinow, Paul. *Reflections on Fieldwork in Morocco*. California: University of California Press, 2007.

Ross, Tabitha. *Restudy and Reflexivity in Anthropology and Development*. ADST MA Programme 2004-05, University of Sussex.

Ruby, Jay. *A Crack in the Mirror Reflexive Perspectives in Anthropology*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1982.

Sedgwick, Eve Kosofsky. *Between Men: English Literature and Male Homosocial Desire*. New York: Columbia University Press, 1985.

